

Mobilisatie onder de religieuze banier

Religieuze argumenten ter mobilisatie van
gelovigen in de oproepen van Urbanus II en
Osama bin Laden

Bart Verhoeven

Studentnummer 3359905

27-6-2011

Bachelorscriptie Geschiedenis

Onderzoeksseminar III

Oorlog en Religie in de Vroege Middeleeuwen

Scriptiebegeleider: Rob Meens

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
Complexiteit en Context: oproep van Urbanus II.....	4
Paus Urbanus II.....	4
De speech in Clermont: bronnen en bronkeuze	8
Fulcher van Chartres	10
Jeruzalem: doel van kruistocht?.....	12
Complexiteit en Context: oproep van Osama bin Laden.....	15
Sjeik Osama bin Laden	15
De fatwa van 1998	21
De oproepen vergeleken.....	23
Opening van de oproep	24
Aankaarten van problemen.....	25
Slachtofferrol; geloof wordt direct bedreigd door ongelovigen.....	28
Creatie vijandbeeld.....	29
Strijd is in overeenstemming met de wil van god	31
Aanspreken en motiveren van alle gelovigen	33
Religieuze verlossing voor deelnemers van de strijd.....	34
Jeruzalem?.....	35
Verklaren van overeenkomsten en verschillen.....	36
Alle gelovigen zijn nodig in de strijd: constructie van slachtofferrol en vijandbeeld.....	36
Strijd volgens de wil van god; strijders verdienen een religieuze beloning.....	38
Islam en christendom	39
Overeenkomsten en verschillen in perspectief.....	42
Conclusie.....	44
Literatuurlijst.....	46
Bijlage	49
Oproep Fulcher van Chartres	49
Oproep Osama bin Laden.....	52

Inleiding

Religie kan mensen nader tot elkaar brengen, maar ook uit elkaar drijven. Religie speelde in de geschiedenis dan ook een belangrijke rol in vele conflicten en doet dat in de huidige tijd nog steeds. Zowel religieuze als seculiere machthebbers hebben door de eeuwen heen geprobeerd religie te gebruiken of, misschien beter gezegd, te misbruiken om hun doelen te verwezenlijken. Uit verschillende historische, maar ook contemporaine conflicten blijkt het inzetten van religie als motivatie voor oorlog erg effectief om strijders te mobiliseren. Aangezien ik erg geïnteresseerd ben in conflicten leek het me dan ook zeer interessant om te zien welke invloed religie op het mobilisatieproces kan uitoefenen. Deze vraag omvat een zeer breed spectrum aan onderzoeksmogelijkheden en het is daarom nodig deze vraagstelling te specificeren. In dit onderzoek heb ik ervoor gekozen de oproep tot kruistocht van paus Urbanus II te vergelijken met de oproep tot ‘Jihad against Jews and Crusaders’, getekend door onder andere Osama bin Laden.¹ Hoewel deze vergelijking in het eerste opzicht vergezocht lijkt, zowel figuurlijk als letterlijk door het enorme tijdsverschil, kunnen er wel degelijk overeenkomsten aangewezen worden. De verschillende oproepen maakten beide gebruik van religieuze retoriek om strijders te mobiliseren voor conflicten die gezien kunnen worden als ‘heilige’ oorlogen. Het doel van de vergelijking zal dan ook niet zijn om de overeenkomsten en verschillen tussen de conflicten zelf te benadrukken, maar om de religieuze argumenten van de oproepen tot deze conflicten met elkaar te vergelijken.

De vergelijking in deze vorm leidt tot de volgende vraagstelling: Welke religieuze argumenten gebruikten Urbanus II en Osama bin Laden in hun oproepen tot ‘heilige’ oorlog om gelovigen te mobiliseren en hoe zijn de verschillen en overeenkomsten te verklaren? Binnen deze vraagstelling wordt een onderscheid weergegeven tussen de vergelijking zelf en de verklaring, dit onderscheid zal gebruikt worden als basis van twee deelonderwerpen. Voordat ik echter kan beginnen aan de vergelijking is het noodzakelijk de bronnen te analyseren; de verschillende oproepen zijn van heel andere aard, zowel qua historische context waarin zij geplaatst moeten worden als de manier waarop de oproepen zijn overgeleverd. Het analyseren van de complexiteit en context van deze bronnen is essentieel om de bronnen de juiste waarde te kunnen toekennen en zal daarom ook een belangrijk deel

---

¹ World Islamic Front, ‘Jihad against Jews and Crusaders’ (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

vormen van deze scriptie. Op basis van deze analyse zullen de twee oproepen wat betreft precieze inhoud, met name lettend op de religieuze retoriek, met elkaar vergeleken worden. Tenslotte zal ik proberen de uit de vergelijking blijkende overeenkomsten en verschillen te verklaren, dit vormt immers het laatste onderdeel van de vraagstelling.

De vraagstelling heeft betrekking op de wederzijdse invloed die conflicten en religie, zowel de christelijke als de islamitische, op elkaar uitoefenen; een historische, maar tegelijkertijd zeer actuele kwestie. Een vergelijking maken tussen de oproepen van Urbanus II en Osama bin Laden is behoorlijk complex, zo zijn er bijvoorbeeld veel verschillen tussen de religies en is de vergelijking anachronistisch. Hoewel deze problemen niet onderkend mogen en zullen worden, vormen zij een belangrijk deel van de basis van de vernieuwende invalshoek die de vergelijking met zich meedraagt. Er is echter een uitzonderlijk belangrijke overeenkomst die mij, ondanks de talloze verschillen tussen de oproepen en de complexiteit die dit met zich meebrengt, ervoor heeft doen kiezen deze twee specifieke oproepen met elkaar te vergelijken, namelijk de religieuze autorisatie voor geweld. In beide oproepen wordt namelijk geclaimd met “toestemming” van het geloof de wapens op te nemen tegen tegenstanders van het geloof. De werkingsmechanismen van religieuze retoriek met betrekking tot gewapende conflicten is niet alleen interessant maar ook relevant om hedendaagse conflicten te kunnen begrijpen; de oproep tot jihad in 1998 is zeer actueel en berust op religieuze retoriek die veel gelijkenis vertoont met die van de oproep tot kruistocht. De gewapende conflicten die op basis van de betreffende oproepen plaatsvonden en nog steeds plaatsvinden, worden bovendien gezien als “heilige” oorlogen en worden derhalve dan ook vaak met elkaar vergeleken en met elkaar verward.² Osama bin Laden refereert met zijn titel van de oproep, namelijk ‘Jihad against Jews and Crusaders’, direct aan de kruistochten en vergelijkt de kruisvaarders uit het verleden met hedendaagse militairen; een goede illustratie van de verwevenheid van de twee conflicten ondanks hun totaal verschillende aard.

De verschillende aard van de conflicten dwingt mij echter wel een historisch kader te schetsen waarin de ontwikkelingen die tot de totstandkoming van de oproepen hebben geleid, worden beschreven. Dit zal terugkomen in het eerste deelonderwerp, waarin de complexiteit en context van de bronnen wordt uiteengezet. In dit deelonderwerp zullen ook de keuzes voor bepaalde bronnen en standpunten worden toegelicht; de bronkeuze wat betreft het gebruik van Fulcher van Chartres vormt hier een belangrijk onderdeel van. Aangezien de oproep van Urbanus II uitgedragen werd in de vorm van een speech die niet in deze hoedanigheid is

---

² P. Chevedden, ‘The Islamic View and the Christian View of the Crusades: A New Synthesis’, *History* 93, (2008) 184.

overgeleverd, ben ik namelijk genoodzaakt een andere bron te gebruiken. Het schetsen van context is om de oproep van Osama bin Laden te kunnen begrijpen minstens net zo belangrijk; daarbij spelen islamitische begrippen een belangrijke rol, zoals bijvoorbeeld het begrip jihad zelf. Hoewel jihad, vaak vertaald als “heilige” oorlog, grote naamsbekendheid geniet vanwege nieuwsitems, kan het omschrijven ervan niet worden afgedaan met deze basale vertaling. In tegendeel; jihad is een zeer complex fenomeen en in de islamitische wereld is het interpreteren ervan zeer controversieel. Het eerste deelonderwerp zal dan ook voornamelijk worden gebruikt om de problemen die de vergelijking met zich meebrengt zoveel mogelijk te omzeilen en te beperken, omdat ik ze met het oog op de historische relevantie niet kan negeren. Deze problematiek zal logischerwijs ook in het laatste deelonderwerp, namelijk de verklaring van de overeenkomsten en verschillen, een belangrijke rol spelen. Dit kan immers ook alleen geschieden door de oproepen in het juiste perspectief te plaatsen. Het schetsen van dit perspectief zal plaatsvinden aan de hand van uitgebreid literatuuronderzoek om een zo volledig en helder mogelijk beeld te realiseren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van boeken, artikelen en internetsites. Bij het benutten van de op internet gevonden informatie is voorzichtigheid geboden in verband met de, in sommige gevallen, discutabele betrouwbaarheid. Ook in de literatuurlijst van deze scriptie zijn, zoals reeds vermeld, internetsites te vinden, sommige hiervan kunnen niet worden bestempeld als academisch. Deze sites zijn opgenomen in dit stuk omdat ze een bruikbare maar basale uitleg geven van begrippen die op verschillende manieren kunnen worden geïnterpreteerd. Hierbij heb ik de afweging gemaakt wat betreft de hoeveelheid aandacht die wordt besteed aan bepaalde begrippen; in sommige gevallen is het verder uitwerken van deze begrippen relevant voor het begrijpen van deze scriptie en in andere gevallen volstaat een basale uitleg. Daarnaast zal gebruikt worden gemaakt van inzichten verkregen in cursussen aan de Universiteit Utrecht, zoals onder andere ‘Oorlog en Religie in de Vroege Middeleeuwen’, ‘Religie tussen Conflict en Dialoog’ en ‘From Mobilization to Violent Action in an Age of Terrorism’.

Complexiteit en Context: oproep van Urbanus II

In 1095 hield paus Urbanus II in Clermont-Ferrand een speech waarin hij opriep tot kruistocht. De speech in zijn originele vorm is helaas niet overgeleverd en dus zal, om de vraagstelling te beantwoorden, gebruik gemaakt moeten worden van een secundaire bron. Er zijn verschillende secundaire bronnen die de speech van paus Urbanus II in detail uitwerken. Deze bronnen hebben een soortgelijke strekking, maar lopen op sommige punten sterk uiteen. Om de context en complexiteit van de oproep van Urbanus II te schetsen, heb ik gekozen om te beginnen bij paus Urbanus II zelf, wie was hij en waarom riep hij in 1095 op tot kruistocht? Vervolgens zullen de verschillende bronnen worden behandeld die de speech van Urbanus II uitwerken. In deze scriptie heb ik ervoor gekozen de speech in de versie Fulcher van Chartres te gebruiken als bron. Dit zal dan ook verder toegelicht worden, gevolgd door een korte beschrijving van Fulcher van Chartres. Aangezien zijn versie van de speech als hoofdbron wordt gebruikt, is het immers erg belangrijk ook deze persoon te beschrijven, evenals zijn mogelijke motieven, om de context van de bron te kunnen begrijpen. Op deze manier verwacht ik de complexiteit en context van de speech van Urbanus II voldoende te hebben beschreven en zal ik hetzelfde doen met de oproep tot jihad.

Paus Urbanus II

Paus Urbanus II werd omstreeks 1035 als Odo van Châtillon geboren in Châtillon-sur-Marne en studeerde als afstammeling van een adellijke familie aan de kathedraalschool in Reims.³ Hij werd in dezelfde stad kanunnik en aartsdiaken en sloot zich rond 1070 als monnik aan bij de orde van Cluny, waar hij later de functie prior bekleedde.⁴ Paus Gregorius VII, die op zoek was naar geestelijken die zijn hervormingen steunden, haalde Odo naar Ostia en benoemde hem tot kardinale bisschop. Odo fungeerde bovendien in 1084 en 1085 als pauselijke legaat in het Heilige Roomse Rijk, waarvan de leider in conflict was met Gregorius VII, die de machtspositie van de paus als kerkelijk leider wilde verstevigen.⁵ Het streven naar machtsuitbreiding van de paus tot absolute kerkelijk leider had in 1054 al geleid tot een schisma binnen de christelijke kerk; de scheiding tussen de oostelijke kerk, onder leiding van

---

³ A.Becker, 'Urban II., Papst' (versie 25 mei 2009), <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011).

⁴ M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades I, The first hundred years* (Wisconsin 1969) 225.

⁵ T.Struve, 'Heinrich IV.' (versie 25 mei 2009), <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011).

de patriarch van Constantinopel en de westelijke kerk onder leiding van de patriarch van Rome, namelijk de paus.⁶ Na de slag bij Manzikert in 1071, waarbij het Byzantijnse leger door de Turkse invallers, verkerde het Byzantijnse Rijk en daarmee de oostelijke christelijke kerk in een zeer precare situatie.⁷ De keizer van dit rijk riep daarom in 1074 de hulp in van paus Gregorius VII; hij wilde deze kans op toenadering niet voorbij laten gaan en zegde hulp toe.⁸ De betrekkingen tussen Gregorius VII en de Byzantijnse keizer verslechterden echter, omdat aan deze toezegging niet kon worden voldaan vanwege een probleem met de koning van het Heilige Roomse Rijk.⁹ Dit probleem, namelijk de Investituurstrijd, bracht de positie van de paus als kerkelijke leider ernstig in gevaar.

Ook voordat Gregorius VII paus werd, was er al wrevel tussen de paus en de koning van het Heilige Roomse Rijk, gebaseerd op het benoemen van bisschoppen door de machthebber van het Heilige Roomse Rijk.¹⁰ Paus Gregorius VII zocht echter de confrontatie op; hij probeerde met zijn Gregoriaanse Hervormingen het benoemen van geestelijken door seculiere machthebbers te blokkeren, waardoor de strijd losbarstte.¹¹ De weigering van Hendrik IV, koning van het Heilige Roomse Rijk, leidde tot het uitbrengen van het ‘Dictatus Papae’ in 1075 door Gregorius VII. De macht om seculiere leiders te excommuniceren en dus in feite af te zetten als rechtmatig leider was een van de belangrijkste punten van dit pauselijke decreet.¹² Gregorius VII schroomde niet om deze nieuwe maatregel en de samenhangende macht, die hij zichzelf had toegeëigend, te gebruiken en excommuniceerde Hendrik VI. Gregorius VII vond bijval van edelen en bisschoppen en Hendrik VI was genoodzaakt tot boetedoening bij de paus om zijn positie te herstellen; dit gebeurde in Canossa in 1077. De paus schonk Hendrik VI absolutie en leek dit conflict te hebben gewonnen. Echter, na de boetedoening van de koning werd zijn koningschap niet door

---

⁶ J. Metzler, ‘Schisma, 1. Begriff, Elemente, frühe Entwicklung’ (versie 25 mei 2009) <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

⁷ M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades* I, 223.

⁸ Crusades-Encyclopedia, ‘Pope Urban II’ (versie juni 2005) <http://www.crusades-encyclopedia.com/urbanII.html> (9 juni 2011)

⁹ M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades* I, 224.

¹⁰ T. Struve, ‘Investiturstreit, -problem, 1. Investiturstreit’ (versie 25 mei 2009) <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

¹¹ J. Metzler, ‘Gregorianische Reform, 2. Programmapunkte’ (Versie 25 mei 2009) <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

¹² S. Appleby, ‘How the pope got his political muscle’, *U.S. Catholic* 64.9 (1999) 37.

Gregorius VII hersteld.¹³ Gregorius VII bemoeide zich met het instellen van een nieuwe machthebber van het Heilige Roomse Rijk, waardoor het conflict tussen hem en Hendrik IV weer oplaaide. De laatste trok dit keer aan het langste eind; na het instellen van “tegenkoningen” door Gregorius VII en het opnieuw excommuniceren van Hendrik IV hielp deze met steun van dertien kardinalen “tegenpaus” Clemens III in het zadel.¹⁴ Hendrik IV werd in 1084 door deze tegenpaus tot keizer gekroond en Gregorius VII moest de aftocht blazen; hij stierf in 1085 in ballingschap in Salerno. Gregorius VII werd in 1086 opgevolgd door Victor III, maar deze stierf in het jaar erna, waardoor in 1087 opnieuw een paus gekozen moest worden.¹⁵ De nieuwe paus, trouw aan Gregorius VII en voorstander van diens hervormingen, was Odo van Châtillon; Urbanus II.

Vanwege de door de keizer van het Heilige Roomse Rijk gesteunde tegenpaus wachtte Urbanus II de zware taak om de pauselijke zetel op te eisen. Onder andere gesteund door Noormannen in Zuid Italië wist hij Clemens III te verdrijven uit Rome en kon hij pas in 1093 zijn ambt in Rome bekleden.¹⁶ Hoewel Urbanus II erin slaagde de tegenpaus uit Rome te verdrijven, betekende dit niet het einde van de Investituurstrijd. Door het doorvoeren van hervormingen, het oproepen tot concilies en het laten gelden van het pauselijk recht, maar vooral door zijn persoonlijke optreden probeerde Urbanus II de pauselijke autoriteit te herstellen.¹⁷ Door rond te reizen en gelovigen bijeen te brengen, slaagde Urbanus II erin om de mensen aan het pauselijk gezag te binden en de situatie van de autoriteit van de paus, die onder leiding van Gregorius behoorlijk precair was geworden, grotendeels te verbeteren. Door het bijeenroepen van concilies, zoals die van Piacenza en Clermont in 1095, probeerde Urbanus II zijn pauselijke macht te herstellen. Het is dan ook erg belangrijk de oproep tot kruistocht bij het concilie van Clermont in deze context te bekijken; Urbanus II was paus, maar de pauselijke autoriteit was in de decennia ervoor behoorlijk ondergraven en het oproepen tot kruistocht kan ook gezien worden als manier om de pauselijke autoriteit te doen gelden.

---

¹³ S. Appleby, ‘How the pope got his political muscle’, *U.S. Catholic* 64.9 (1999) 37.

¹⁴ T. Struve, ‘Gregor VII., Papst’ (versie 25 mei 2009)
<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

¹⁵ R. Schieffer, ‘Viktor III., Papst’ (versie 25 mei 2009)
<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

¹⁶ A.Becker, ‘Urban II., Papst’ (versie 25 mei 2009),
<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011).

¹⁷ A.Becker, ‘Urban II., Papst’ (versie 25 mei 2009),
<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011).

Het concilie van Clermont in november 1095 werd voorafgegaan door een concilie in Piacenza in maart van datzelfde jaar. Het concilie in Piacenza kan worden gezien als directe aanleiding voor de oproep tot kruistocht bij het concilie van Clermont. Naast het bespreken van kerkelijke problemen, met betrekking tot hervormingen en de Investituurstrijd met keizer Hendrik IV, werden in Piacenza ook de problemen in het Byzantijnse Rijk aan de kaak gesteld. Een Byzantijnse delegatie was namelijk ook aanwezig in Piacenza om aandacht te vragen voor de situatie in dit rijk. Het rijk en daarmee de oostelijke kerk werden namelijk bedreigd en moesten verdedigd worden; hiervoor waren strijders nodig.¹⁸ Na de verslechterende betrekkingen tussen de Byzantijnse keizer en Gregorius VII probeerde paus Urbanus II de diplomatieke relatie met keizer te herstellen, door bijvoorbeeld de excommunicatie van de Byzantijnse patriarch op te heffen.¹⁹ Zowel paus Urbanus II als keizer Alexius Comnenus zochten toenadering tot elkaar en de relatie tussen die twee verbeterde; de aanwezigheid van de Byzantijnse delegatie in Piacenza om om hulp te vragen, is dan ook te plaatsen in dit proces. Paus Urbanus II riep in Piacenza strijders op om de keizer te helpen in de strijd tegen de invallers die het Byzantijnse Rijk bedreigden, maar pas een paar maanden later, in november 1095 bij het concilie van Clermont, deed de paus zijn oproep tot kruistocht.

De oproep tot kruistocht kwam echter niet uit de lucht vallen; voor de paus in Clermont aankwam, had hij contact met Adhemar van Monteil, de pauselijke legaat van de kruistocht en wellicht ook met Raymond van Toulouse, een van de belangrijkste seculiere leiders van de kruistocht.²⁰ In deze periode, waarin de paus contact had met Adhemar, is het concept kruistocht waarschijnlijk tot stand gekomen; namelijk, volgens Jonathan Riley-Smith 'het idee van een oorlog in naam van Christus als een berouwvolle toewijding met als doel Jeruzalem'.²¹ Het oproepen tot kruistocht moet echter wel in het juiste perspectief worden bekeken; het concilie van Clermont had naast het oproepen tot kruistocht vooral betrekking op kerkelijke problemen en hervormingen binnen de kerk.²² Dit was voor paus Urbanus II, gezien de aandacht die hieraan werd besteed in Clermont, waarschijnlijk belangrijker dan het

---

¹⁸ M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades I*, 229.

¹⁹ Ibidem 226

²⁰ Ibidem 234

²¹ J. Riley-Smith, *The first crusaders* (Cambridge 1997) 55

²² Riley-Smith, *The first crusaders*, 54.

oproepen tot kruistocht.²³ Het is lastig in te schatten welke verwachtingen paus Urbanus II zelf had over het gehoor dat aan zijn oproep zou worden gegeven, maar zijn verwachtingen werden vermoedelijk ruimschoots overschreden.²⁴ De gebeurtenis die wordt gezien als het grote succes van deze kruistocht, namelijk het bevrijden van Jeruzalem in 1099, heeft paus Urbanus II nooit bereikt; hij stierf twee weken voor dit nieuws bekend werd.²⁵ Na het succes van de kruistocht die werd uitgeroepen door Urbanus II, probeerden latere leiders die opriepen tot kruistochten dit succes te evenaren. Naast degene die de kruistochten initieerde, moet paus Urbanus II vooral worden gezien als de paus die de precaire situatie waarin Gregorius VII de pauselijke autoriteit had achtergelaten, verbeterde.²⁶ Mede door de oproep tot kruistocht en het daarmee samenhangende succes wist hij de pauselijke autoriteit aanmerkelijk te vergroten.

De speech in Clermont: bronnen en bronkeuze

De speech van paus Urbanus II is niet in zijn precieze vorm aan ons overgeleverd, maar is wel in verschillende bronnen uit de twaalfde eeuw terug te vinden. De beschikbare bronnen zijn echter niet direct na de speech op schrift verschenen en zijn dus later opgeschreven. Hieruit kunnen we concluderen dat deze bronnen niet de precieze woorden van paus Urbanus II weergeven, maar een impressie hiervan, dit geven de auteurs van de bronnen vaak zelf al aan.²⁷ De drie belangrijkste kronieken van ooggetuigen van de kruistocht zijn die van Fulcher van Chartres, Raymond van Aguilers en een anonieme auteur gelieerd aan Bohemond I van Antiochië met als brontitel *Gesta Francorum*. Alleen in de kroniek van Fulcher van Chartres staat een uitgewerkte speech.²⁸ In de *Gesta Francorum* wordt de tendens van de speech in een paar zinnen weergegeven, deze versie is door veel latere bronnen gebruikt als basis om de speech uit te werken. Naast de uitgewerkte speech van kruisvaarder Fulcher van Chartres werkten ook andere auteurs de speech van paus Urbanus II uit, zoals Guibert van Nogent,

---

²³ Fulcher van Chartres, *A history of the expedition to Jerusalem, 1095—1127*, Frances Ryan en Harold Fink ed. (Knoxville 1969) 25.

²⁴ Riley-Smith, *The first crusaders*, 55.

²⁵ A.Becker, 'Urban II., Papst' (versie 25 mei 2009), <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011).

²⁶ E. Peters *The first crusade: the chronicle of Fulcher of Chartres and other source materials* (Philadelphia 1971) 25

²⁷ D. Munro, 'The Speech of Pope Urban II. At Clermont, 1095', *The American Historical Review* Vol. 11, No. 2 (1906) 234.

²⁸ M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades I*, 239.

Balderic van Dol, Robert de Monnik, William van Malmesbury, William van Tyre en Orderic Vitalis.²⁹ De laatste drie auteurs vallen direct af als ooggetuigen en omdat ik opzoek ben naar een uitgewerkte speech die zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid ligt, zullen deze auteurs niet uitgewerkt worden in deze scriptie.

Hoewel ook van Fulcher van Chartres, Guibert van Nogent, Balderic van Dol en Robert de Monnik niet te bewijzen valt dat ze ooggetuigen waren van de speech, is het ook niet te bewijzen dat ze niet aanwezig waren in Clermont.³⁰ Drie van de vier versies, met uitzondering van Fulcher van Chartres, geven aan niet de precieze woorden van de paus weer te geven.³¹ Deze versies kunnen, volgens sommige academici, worden beschouwd als stilistische schrijfoefening; de auteurs leggen Urbanus II woorden in de mond die in hun optiek passend geweest zouden zijn.³² Dit is een argument om de versie van Fulcher van Chartres te gebruiken, maar is op zichzelf niet voldoende reden om de andere bronnen uit te sluiten. Een ander argument echter heeft te maken met de authenticiteit. Chronologisch gezien liggen de versies van Fulcher van Chartres en de *Gesta Francorum* het dichtst bij de speech in Clermont, deze bronnen worden rond 1101 gedateerd.³³ Zowel Guibert van Nogent, Balderic van Dol en Robert de Monnik gebruikten de enkele regels die de *Gesta Francorum* aan de speech wijdt als basis om de speech uit te werken. De werken van deze auteurs worden dan ook later gedateerd; het werk van Robert de Monnik rond 1107, de werken van Balderic van Dol en Guibert van Nogent rond 1109.³⁴ Fulcher van Chartres' versie van de speech is echter niet gebaseerd op het werk van anderen; wat authenticiteit betreft is deze bron dus het best bruikbaar.³⁵ Ten slotte kan nog een ander argument worden genoemd om de versie van Fulcher van Chartres te gebruiken, gebaseerd op de manier waarop de speech van Fulcher van Chartres is opgebouwd. Zijn versie van de speech bestaat namelijk grotendeels uit het aankaarten van lokale misstanden en het behandelen van kerkelijke problemen, in

---

²⁹ D. Munro 'The Speech of Pope Urban II', 234.

³⁰ Ibidem

³¹ H. Cowdrey, 'Pope Urban II's preaching of the First Crusade', *History* 55 (1970) 177.

³² M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades I, The first hundred years* (Wisconsin 1969) 239.

³³ Ibidem en H. Cowdrey, 'Pope Urban II's preaching of the First Crusade', 177.

³⁴ H. Cowdrey, 'Pope Urban II's preaching of the First Crusade', 177.

³⁵ Fulcher van Chartres, *A history of the expedition to Jeruzalem, 1095—1127*, Frances Ryan en Harold Fink ed. (Knoxville 1969) 3.

tegenstelling tot de andere bronnen die alleen betrekking hebben op de kruistocht.³⁶ Deze opbouw is, gezien de beschreven ontwikkelingen wat betreft hervormingen en herstel van pauselijke autoriteit, veel waarschijnlijker dan enkel de oproep tot kruistocht.

De versie van Fulcher van Chartres wordt door veel academici beschouwd als degene die het dichtst bij de waarheid ligt.³⁷ Omdat ik naar mijn mening voldoende overtuigende argumenten heb gevonden om deze bewering te ondersteunen zal ik de versie van Fulcher van Chartres dan ook gebruiken als hoofdbron voor de speech van paus Urbanus II. Dit neemt echter niet weg dat ook de tekst van Fulcher van Chartres de woorden van de paus waarschijnlijk niet helemaal juist weergeeft. Om de tekst van Fulcher van Chartres in de juiste context te kunnen plaatsen, is het nodig deze persoon en zijn werk te beschrijven. Daarnaast ben ik om de vergelijking te maken afhankelijk van een Engelse vertaling van de oorspronkelijke tekst, eventuele fouten in de vertaling of verkeerd geïnterpreteerde connotaties kan ik dan ook niet uitsluiten.³⁸ Bovendien wordt in de bronnen van Guibert van Nogent, Balderic van Dol en Robert de Monnik Jeruzalem expliciet genoemd, dit gebeurt in de tekst van Fulcher van Chartres niet.³⁹ Dit verschil is erg opvallend aangezien Fulcher van Chartres zijn werk in Jeruzalem schrijft. Dit verschil en het academisch debat dat hierover woedt, zal ik later dan ook verder uitwerken.

Fulcher van Chartres

Fulcher van Chartres, ofwel Fulcherius Carnotensis, werd rond 1059 geboren en werd in Chartres aan de kathedraalschool tot priester opgeleid.⁴⁰ Hoewel bekend is dat hij opgeleid is tot geestelijke is er over zijn leven in de periode voor de kruistocht niet veel informatie beschikbaar. Hoewel wordt aangenomen dat hij aanwezig was bij het concilie van Clermont is ook dit niet te bewijzen. Wat echter wel vaststaat, is dat hij in 1096 deelnam aan de kruistocht.⁴¹ In het gevolg van Robert van Normandië en Stephen van Blois trok hij naar Constantinopel, een stad die diepe indruk op hem maakte. In 1097 sloot hij zich aan bij

---

³⁶ D. Munro 'The Speech of Pope Urban II', 232.

³⁷ Ibidem

³⁸ Medieval Sourcebook, 'Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

³⁹ D. Munro 'The Speech of Pope Urban II', 240.

⁴⁰ V. Epp, 'Fulcher v. Chartres' (versie 31 maart 2003), <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

⁴¹ Murray 82

Boudewijn van Boulogne, de latere koning van Jeruzalem. Fulcher trok als zijn kapelaan mee naar Edessa en later naar Jeruzalem, waar Boudewijn zijn broer Godfried in 1100 opvolgde.⁴² In de periode na 1101 verbleef Fulcher grotendeels in of rondom Jeruzalem, waar hij kanunnik was van de Heilige Grafkerk.⁴³ Dit was ook de plaats waar hij zijn werk schreef als hij niet meeging op de veldtochten van Boudewijn I.⁴⁴ In 1118 stierf Boudewijn I en werd hij opgevolgd door Boudewijn II, het is niet zeker of Fulcher van Chartres ook onder deze koning als kapelaan diende.⁴⁵ Fulchers' stopte niet met schrijven na het overlijden van Boudewijn I, maar zijn werk houdt in 1127 plotseling op, waardoor wordt aangenomen dat hij in dit jaar is overleden.⁴⁶ Zijn werk, namelijk de *Historia Hierosolymitana*, is echter bewaard gebleven en is een van de belangrijkste overgeleverde kronieken over de kruistocht.

Dit werk bestaat uit drie boeken, waarin de gebeurtenissen van de kruistocht van 1095 tot 1127 worden uitgewerkt. In zijn eerste boek begint Fulcher bij de oproep in Clermont en beschrijft hij de weg naar Jeruzalem. Wanneer Fulcher precies is begonnen met schrijven is onzeker, vaak wordt 1100 als richtlijn aangenomen.⁴⁷ Dit boek en de versie van de speech bij Clermont is door Guibert van Nogent gebruikt als basis van zijn werk, hoewel hij Fulchers' speech niet kopieerde.⁴⁸ Om de gebeurtenissen waarbij Fulcher zelf niet aanwezig was te beschrijven, zoals de verovering van Jeruzalem, gebruikt hij werken van andere auteurs, zoals de *Gesta Francorum* en het werk van Raymond van Aguilers.⁴⁹ Wellicht werd dit eerste boek gebruikt om meer enthousiasme te kweken en manschappen te rekruteren in Europa.⁵⁰ Het tweede boek betreft de periode van 1100 tot 1118, de periode waarin Boudewijn I koning van Jeruzalem was. Hoewel Fulcher in 1106 stopt met schrijven, pakt hij de draad in 1109 weer

---

⁴² Fulcher van Chartres, *A history of the expedition to Jerusalem, 1095—1127*, Frances Ryan en Harold Fink ed. (Knoxville 1969) 11.

⁴³ V. Epp, 'Fulcher v. Chartres' (versie 31 maart 2003), <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

⁴⁴ Fulcher van Chartres, *A history of the expedition to Jerusalem, 1095—1127*, Frances Ryan en Harold Fink ed. (Knoxville 1969) 12.

⁴⁵ Ibidem 15.

⁴⁶ Fulcher van Chartres, *A history of the expedition to Jerusalem, 1095—1127*, Frances Ryan en Harold Fink ed. (Knoxville 1969) 18.

⁴⁷ Ibidem 20.

⁴⁸ D. Munro 'The Speech of Pope Urban II', 233.

⁴⁹ Fulcher van Chartres, *A history of the expedition to Jerusalem, 1095—1127*, Frances Ryan en Harold Fink ed. (Knoxville 1969) 9.

⁵⁰ Ibidem 21

op; in deze periode werd zijn kroniek bovendien deels herschreven en deels aangepast door andere, anonieme auteurs.⁵¹ Het derde boek beschrijft de regeerperiode van Boudewijn II tot 1127. In deze periode paste Fulcher bovendien zelf zijn werk aan en voegde stukken toe, zo schreef hij rond 1118 zijn proloog.⁵² Hij begon rond 1124 aan het herzien van zijn werk, waarbij hij zijn werk verder aanpaste; waarschijnlijk is bij deze herziening ook de titel ‘Urban’s Exhortation Concerning a Pilgrimage to Jerusalem’ toegevoegd aan een deel van de speech van Urbanus, aangezien deze titel niet aansluit op de speech.⁵³

Het achterhalen van Fulchers’ reden om zijn kroniek te schrijven, is van belang om de tekst te kunnen waarderen en in perspectief te kunnen plaatsen. Volgens de motivatie die Fulcher zelf in de tekst weergeeft, probeert hij vooral steun en rekruten voor de kruistocht in Europa te verwerven.⁵⁴ Het streven naar het verkrijgen van steun en rekruten in Europa zal Fulcher wellicht in zijn achterhoofd hebben gehad tijdens het uitwerken van de speech maar deze persoonlijke motivatie doet geen afbreuk aan de waarheidsgetrouwheid van de bron; deze motivatie van Fulcher zal logischerwijs niet verschilt hebben van het doel van Urbanus II. Een onderliggende reden voor het schrijven van zijn werk zou het bevorderen van emigratie naar het koninkrijk Jeruzalem kunnen zijn.⁵⁵ Over het emigreren naar koninkrijk Jeruzalem wordt in Fulchers’ uitwerking van de speech met geen woord gerept, Jeruzalem is immers ten tijde van de speech nog niet veroverd. Hoewel het bevorderen van de emigratie naar Jeruzalem in latere passages van zijn werk wel aan bod komt, komt Jeruzalem als doel van de kruistocht, opvallend genoeg, in Fulchers’ versie van de speech helemaal niet aan bod, in tegenstelling tot de werken van andere auteurs.

Jeruzalem: doel van kruistocht?

Aangezien Jeruzalem in Fulchers’ versie niet aan bod komt en ik deze versie van de speech gebruik als hoofdbron zou ik ervoor kunnen kiezen dit onderwerp buiten beschouwing te laten. Dit zou echter afbreuk doen aan de versies van de speech van Guibert van Nogent, Robert de Monnik en Balderic van Dol, maar vooral aan verschillende bronnen van

---

⁵¹ Ibidem 20.

⁵² Ibidem 24.

⁵³ Ibidem 65.

⁵⁴ Ibidem 24-25.

⁵⁵ Ibidem 25.

kruisvaarders die veel belang toekennen aan Jeruzalem.⁵⁶ Ondanks de aanwezigheid van het belang van Jeruzalem in veel bronnen van kruisvaarders, twijfelen sommige academici aan het belang dat aan het bevrijden van Jeruzalem werd gehecht op het moment van de oproep zelf.⁵⁷ Het is namelijk mogelijk dat het bevrijden en beschermen van de oostelijke christelijke kerken door paus Urbanus II als belangrijkste doel werd geschetst en niet Jeruzalem, zoals in veel andere bronnen.⁵⁸ Het weglaten van Jeruzalem in Fulchers' versie zou dus simpelweg verklaard kunnen worden vanwege de mogelijkheid dat de paus in zijn speech Jeruzalem niet noemde. Hiervan uitgaande zou het idee van Jeruzalem als hoofddoel van de tocht bij kruisvaarders zelf kunnen zijn ontstaan in plaats van bij de paus, dit zou verklaren dat de paus in zijn speech Jeruzalem niet noemde.⁵⁹ Jeruzalem werd door de kruisvaarders als hoofddoel gezien, de tocht werd dan ook beschouwd als een gewapende pelgrimage.⁶⁰

Ervan uitgaande dat dit concept pas na de speech ontstond bij kruisvaarders, kan dit concept een dusdanig grote aantrekkingskracht op gelovigen hebben gehad dat paus Urbanus II Jeruzalem later als hoofddoel erkende.⁶¹ Echter, twee van de 32 canons die paus Urbanus II bij het concilie van Clermont uitvaardigde, hadden betrekking op de kruistocht en in één van de twee wordt Jeruzalem genoemd.⁶² Het kleine aantal canons dat betrekking had op de kruistocht staat in verhouding met de eerder beschreven ontwikkelingen; het uitroepen tot kruistocht was waarschijnlijk ondergeschikt aan het oplossen van kerkelijke problemen en het doorvoeren van hervormingen. De speech met de oproep tot kruistocht werd in de buitenlucht gehouden, in tegenstelling tot het concilie zelf dat in de kerk plaatsvond en waar de decreten werden uitgevaardigd.⁶³ Het is mogelijk dat paus Urbanus II in zijn decreten Jeruzalem wel als doel noemde, maar hieraan in zijn speech niet refereerde. Hoewel hierover geen zekerheid bestaat, kan wel worden aangenomen dat paus Urbanus II Jeruzalem als doel zag voor de

---

⁵⁶ G. Constable, 'Medieval Charters as a Source for the History of the Crusades', in T. Madden (ed) e.a., *The Crusades, The Essential Readings* (Oxford 2002) 129-153, 133.

⁵⁷ J. France, 'The Destruction of Jerusalem and the First Crusade', *Journal of Ecclesiastical History* 47 (1996) 14.

⁵⁸ H.Cowdrey, 'Pope Urban II's preaching of the First Crusade', 178.

⁵⁹ Ibidem 179

⁶⁰ G. Constable, 'Medieval Charters', 133.

⁶¹ H.Cowdrey, 'Pope Urban II's preaching of the First Crusade', 180.

⁶² Ibidem 188

⁶³ U. Blumenthal, 'Clermont, Konzilien v. (Synoden v.) C., Konzil v.' (Versie 25 mei 2009) <http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

tocht, dit blijkt ook uit correspondentie van paus Urbanus II om meer rekruten voor de kruistocht te werven.⁶⁴ Of paus Urbanus II een gewapende pelgrimage naar Jeruzalem als hoofddoel zag bij het concilie van Clermont blijft onzeker, het weglaten van Jeruzalem in Fulchers' speech lijkt deze bewering tegen te spreken, maar Fulchers' versie verschilt wat dat betreft erg ten opzichte van andere bronnen.

Over het antwoord op de vraag waarom van Jeruzalem niet wordt genoemd in Fulchers' versie van de speech bestaat onder academici dan ook geen consensus; andere mogelijke verklaringen impliceren dat Fulcher Jeruzalem wegliet in zijn versie van de speech, omdat hij de problemen in de westerse wereld al uitvoerig had besproken.⁶⁵ De periode tussen de speech zelf en het opschrijven ervan zou ook kunnen zorgen voor een onjuiste weergave.⁶⁶ Het lijkt echter sterk dat Fulcher gewoonweg vergat Jeruzalem te noemen; hij verbleef op het moment van schrijven immers in Jeruzalem, de stad die wellicht zelfs enkele maanden voor zijn schrijven veroverd was.⁶⁷ Het later toevoegen van een titel die een pelgrimage naar Jeruzalem impliceert in zijn stuk, om Jeruzalem toch deel te laten uitmaken van de speech, ontkracht de verklaring dat Fulcher Jeruzalem was vergeten.⁶⁸ Uitgaande van de eerste verklaring, namelijk dat Urbanus II Jeruzalem in zijn speech niet noemde, is het mogelijk dat Fulcher in tegenstelling tot andere bronnen de gebeurtenissen zo waarheidsgetrouw mogelijk weer wilde geven en Jeruzalem geen onderdeel was van de speech. Misschien noteerde hij de speech zelfs kort na de gebeurtenis en gebruikte hij dit later voor zijn boek, dit zou kunnen verklaren waarom Jeruzalem in de eerste instantie geen onderdeel was van Fulchers' versie, maar hij er later toch voor koos Jeruzalem als doel voor de kruistocht te noemen. Hoewel deze verklaring niet kan worden gestaafd met bewijs lijkt dit de meest logische verklaring voor het feit dat Fulcher Jeruzalem niet noemde in zijn speech. Wellicht was Jeruzalem voor Urbanus II tijdens het concilie van Clermont niet het hoofddoel en heeft hij het in zijn speech niet expliciet genoemd. Maar aangezien de andere bronnen Jeruzalem wel expliciet vermelden als doel, evenals de charters van kruisvaarders en Jeruzalem ook in de canons van het concilie van Clermont is opgenomen, is het zeer waarschijnlijk dat Urbanus II Jeruzalem als doel voor

---

⁶⁴ H.Cowdrey, 'Pope Urban II's preaching of the First Crusade', 177.

⁶⁵ D. Munro 'The Speech of Pope Urban II', 240.

⁶⁶ M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades I*, 241.

⁶⁷ Fulcher van Chartres, *A history of the expedition to Jeruzalem, 1095—1127*, Frances Ryan en Harold Fink ed. (Knoxville 1969) 20.

⁶⁸ *Ibidem* 24.

ogen had. Om de vergelijking tussen de oproepen tot kruistochten en jihad zo volledig mogelijk met elkaar te kunnen vergelijken, heb ik ervoor gekozen om hierbij ook Jeruzalem te behandelen; het belang van deze stad is aanzienlijk voor zowel het christelijke als islamitische geloof. Het bevrijden van deze stad kan dan ook als motivatie worden gezien voor gelovigen, omdat het niet mogelijk om dit te illustreren aan de hand van de versie van Fulcher van Chartres zal ik het belang van deze stad voor het christelijke geloof verder toelichten in de vergelijking.

Complexiteit en Context: oproep van Osama bin Laden

In februari 1998 bracht Osama bin Laden samen met vier andere islamitische fundamentalistische leiders een fatwa uit met de titel 'Jihad against Jews and Crusaders'.⁶⁹ Hoewel deze bron veel recenter is dan Fulcher van Chartres' versie van de speech van Urbanus II bij Clermont, is hij daardoor niet minder complex. Het begrip fatwa, dat kan worden uitgelegd als juridische mening, is erg complex en op meerdere manieren te interpreteren, dit zal ik bij het behandelen van de bron zelf verder toelichten. De fatwa uit 1998 is getekend door vijf personen moet Osama bin Laden worden beschouwd als de leider en zal ik hem in deze scriptie dan ook als hoofdauteur benaderen, dit zal later verder uitgewerkt worden. Eerst wordt het leven van Osama bin Laden beschreven om het proces naar de totstandkoming van de bron te schetsen, evenals zijn motieven om op te roepen tot jihad. Hierbij zal worden stilgestaan bij het begrip jihad, hoewel over de precieze interpretatie van dit begrip ook in de islamitische wereld veel discussie bestaat en er boeken over volgeschreven zijn, zal ik proberen de kern ervan uiteen te zetten, omdat het anders onmogelijk is de context van de fatwa van Osama bin Laden te kunnen begrijpen. Daarna wordt de fatwa zelf behandeld; de uiteindelijke totstandkoming en de auteurs van de bron evenals de problematiek die met het gebruiken van de bron samenhangt.

Sjeik Osama bin Laden

Osama bin Laden werd in 1957 geboren in Riyad, in Saudi-Arabië. Zijn vader, Mohammed bin Laden, had elf vrouwen en meer dan vijftig kinderen, Osama's moeder was Mohammeds' elfde vrouw.⁷⁰ Ondanks de grootte van deze familie hoefden ze niet in armoede te leven;

---

⁶⁹ E. Landau, *Osama bin Laden, A War Against the West* (Brookfield 2002) 107.

⁷⁰ Landau, *Osama bin Laden*, 27.

Mohammed bin Laden runde een bouwbedrijf dat enkele miljarden waard was.⁷¹ De familie bin Laden had bovendien goede connecties met de Saudische koninklijke familie. Toen Mohammed bin Laden in 1967 stierf, werd zijn fortuin onder zijn familieleden verdeeld, ook Osama kon voortaan over een grote som geld beschikken.⁷² Zijn broers namen het bouwbedrijf over en ook voor Osama zou binnen dit bedrijf plaats zijn geweest, zijn studie had dan ook betrekking op economie en management. Hoewel hij religieus was opgevoed, overschreed hij de islamitische religieuze normen en waarden tijdens zijn studententijd. In de jaren '70 vond er echter een ommekeer in zijn leven plaats; ontmoetingen met religieuze fundamentalisten en de Jom Kippoeroorlog in 1973, waarbij verschillende Arabische staten Israël aanvielen maar werden verslagen, zorgden voor antiwesterse gevoelens. Islamitisch fundamentalisme werd beschouwd als het alternatief voor de Westerse corruptie en de Iraanse Revolutie in 1979 werd bejubeld als het juiste voorbeeld.⁷³ De Sovjetinval in Afghanistan in 1979 werd dan ook gezien als agressie tegen de islamitische gemeenschap; de Sovjets werden gezien als gemeenschappelijke vijand en moesten met jihad worden teruggedrongen.⁷⁴

Samen met duizenden anderen vertrok Osama bin Laden naar Afghanistan om als Mujahid, oftewel religieus strijder, het islamitische geloof te verdedigen.⁷⁵ De Mujahedien werden gesteund met geld en wapens door de Verenigde Staten die, in de context van de Koude Oorlog, de situatie in Afghanistan zagen als mogelijkheid om de Sovjet-Unie te verzwakken.⁷⁶ Hoewel de Mujahedien bij hun strijd tegen de Sovjetsoldaten gebruik maakten van Amerikaanse hulp, waren deze Mujahedien erg antiwesters ingesteld.⁷⁷ De Mujahedien beschouwden hun strijd tegen de Sovjets als jihad en er werd een samenwerkingsverband gevormd tussen verschillende organisaties, waaronder die van Osama bin Laden en Al-Zawahiri, een organisatie die bekend zou worden onder de naam Al-Qaeda; de basis.⁷⁸ Ook na het besluit van de Sovjet-Unie om terug te trekken, ging het rekruteren van jihadisten door.

---

⁷¹ Ibidem 29

⁷² Ibidem 39

⁷³ Ibidem 30-33.

⁷⁴ F. Gerges, *The Far Enemy, Why Jihad Went Global* (Cambridge 2009) 82.

⁷⁵ J. Kelsay, 'Osama bin Laden and the Just Conduct of War', *America* October 8 (2001) 25.

⁷⁶ Landau, *Osama bin Laden*, 43.

⁷⁷ Ibidem 49.

⁷⁸ De Poot (ed) e.a., *Jihadistisch terrorisme in Nederland, Een beschrijving opbasis van afgesloten opsporingsonderzoeken* (Meppel 2009) 39.

Sommigen sloten zich aan bij Al-Qaeda, een fundamentalistische beweging onder leiding van Osama bin Laden en Abdullah Azzam, die als doelstelling een wereldwijde Oemma voor ogen had; een wereldwijde islamitische gemeenschap.⁷⁹ De manier om dit te bereiken was, volgens de leiders van deze organisatie, een wereldwijde jihad.⁸⁰ Het vertrek van de Sovjet-Unie uit Afghanistan in 1989 werd gezien als succesverhaal voor jihad, maar hoewel de Sovjets verdreven waren, stopte hierdoor de jihad voor Al-Qaeda niet.

Het fenomeen jihad is zeer complex; hoewel jihad vaak vertaald wordt als “heilige” oorlog komt de letterlijke betekenis neer op “streven”, het volgen van het pad van god. Echter, er bestaat geen universeel geaccepteerde definitie of doctrine en jihad kan daarom op meerdere manieren worden geïnterpreteerd.⁸¹ Er wordt onderscheid gemaakt tussen de “grote” en de “kleine” jihad; de ‘grote’ jihad is het vredelievende streven om de wil van god te volgen.⁸² De “kleine” jihad echter, impliceert de strijd voor islam op gewelddadige wijze; dit is het soort jihad waartoe Osama bin Laden opriep. Aan jihad zijn echter wel regels gebonden; zo mag deze bijvoorbeeld alleen worden uitgeroepen in het belang van Allah en dus niet ter vermeerdering van persoonlijke rijkdom, eer of glorie.⁸³ Ook binnen de “kleine” jihad kan een onderscheid worden gemaakt, namelijk tussen offensieve en defensieve jihad. De defensieve “kleine” jihad kan worden uitgeroepen middels een fatwa, zoals de tekst van Osama, en betreft een individuele verplichting voor alle Moslims om de islam te verdedigen, hetzij door directe participatie door mee te vechten, hetzij door een andere vorm van steun te verlenen.⁸⁴ De offensieve jihad echter, kan worden uitgeroepen om land van ongelovigen aan de sharia, de wet volgens de Koran, te onderwerpen. De strijd in Afghanistan tegen de Sovjets werd door veel religieuze leiders dan ook als defensieve jihad gezien, omdat het islamitische geloof door de Sovjets werd bedreigd, deze defensieve vorm van jihad kon op steun rekenen in grote delen van de islamitische wereld.⁸⁵ Al-Qaeda gebruikte het concept jihad om steun te verwerven, maar had een offensief doel voor ogen, namelijk het bewerkstelligen van

---

⁷⁹ Ibidem 35

⁸⁰ M. Sageman, *Understanding Terror Networks* (Philadelphia 2004) 36.

⁸¹ Ibidem 1.

⁸² Landau, *Osama bin Laden*, 19-22.

⁸³ R. Guneratna, *Inside Al Qaeda, Global Network of Terror* (Londen 2003) 85.

⁸⁴ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 2.

⁸⁵ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 2.

islamitische staten in “ongelovige” landen.⁸⁶ Dit betekende echter in eerste instantie niet dat de strijd werd verlegd naar de niet gelovige westerse wereld; eerst werden problemen in regimes in de islamitische wereld aan de kaak gesteld.⁸⁷

Na de strijd in Afghanistan ging Osama bin Laden terug naar Saudi-Arabië, waar hij gerespecteerd werd vanwege zijn toewijding aan de islam.⁸⁸ Toen Irak in 1990 Koewijt binnenviel, begonnen de Saudische machthebbers zich zorgen te maken over de verdediging van hun land; Osama werd bij dit proces betrokken.⁸⁹ De situatie werd, tegen de wil van bin Laden, anders opgelost; de Verenigde Staten stuurden troepen naar Saudi-Arabië om Irak te dwingen zich terug te trekken uit Koeweit. De troepen bleven ook na de actie tegen Irak aanwezig in Saudi-Arabië, waartegen bin Laden fel protesteerde.⁹⁰ Ook andere jihadististen zagen deze troepen als een bezettingsmacht en antiwesterse gevoelens namen ernstigere vormen aan.⁹¹ Uiteindelijk verslechterde de relatie tussen bin Laden en de Saudische koninklijke familie vanwege zijn protest tegen de aanwezigheid van buitenlandse troepen dusdanig, dat Osama besloot Saudi-Arabië te verlaten; hij vluchtte naar Sudan.⁹² Hij nam het leiderschap van Al-Qaeda, na de dood van zijn compagnon Abdullah Azzam in 1989, alleen op zich.⁹³

In Sudan breidde Osama zijn organisatie en contacten uit en werd ook de samenwerking met andere jihadistische groepen bevorderd.⁹⁴ Daarnaast raakte Al-Qaeda in 1993 betrokken bij het conflict in Somalië, waar Amerikaanse troepen voor stabiliteit en voedselhulp moesten zorgen tijdens een burgeroorlog.⁹⁵ Ook deze aanwezigheid van troepen werd gezien als een bezetting, met het oog op het vergroten van de Amerikaanse invloedssfeer en om de islamitische revolutie tegen te gaan.⁹⁶ De opgedane ervaring in Afghanistan kwam

---

⁸⁶ Ibidem 36

⁸⁷ Ibidem 39

⁸⁸ Landau, *Osama bin Laden*, 53.

⁸⁹ J. Kelsay, ‘Osama bin Laden’, 25.

⁹⁰ Gerges, *The Far Enemy*, 149.

⁹¹ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 40.

⁹² J. Kelsay, ‘Osama bin Laden’, 26.

⁹³ Guneratna, *Inside Al Qaeda*, 55.

⁹⁴ Landau, *Osama bin Laden*, 59-61.

⁹⁵ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 40.

⁹⁶ Landau, *Osama bin Laden*, 72.

nu van pas; Al-Qaeda verschafte guerrillatraining aan Somalische strijders. De Amerikaanse troepen werden teruggetrokken na het drama in oktober, geïllustreerd door foto's van dode Amerikaanse soldaten die door de straten van Mogadishu werden gesleept.⁹⁷ Daarnaast raakte Al-Qaeda betrokken bij andere conflicten, zoals dat in Bosnië-Herzegovina, de Filipijnen, Algerije en Egypte; ook hier werden Moslims door Al-Qaeda gesteund.⁹⁸

Ondanks de wereldwijde hulp aan fundamentalistische extremisten door Al-Qaeda bleef de Arabische wereld voor deze organisatie prioriteit; zo was Osama bin Laden betrokken bij een bomaanslag op Amerikaanse soldaten in Riyad in 1995.⁹⁹ Hoewel Osama bin Laden al langer werd gezocht vanwege zijn relaties met terroristische organisaties ging de CIA vanaf deze periode actief op zoek vanwege de internationale dreiging die Osama bin Laden vormde.¹⁰⁰ Hoewel de CIA Osama bin Laden op het spoor kwam, was Osama de organisatie te snel af en vluchtte in 1996 naar Afghanistan, waar inmiddels het Taliban regime aan de macht was, een regime gebaseerd op de sharia, dat grotendeels dezelfde doelstellingen nastreefde als Al-Qaeda. Osama stond op zeer goede voet met de Mullah Omar, de leider van dit regime en kreeg dan ook bescherming, respect en daarnaast toestemming Afghanistan als uitvalsbasis voor Al-Qaeda te gebruiken.¹⁰¹ Door zijn aanhangers werd Osama bin Laden als sjeik beschouwd.¹⁰² Hoewel deze titel, die vaak vertaald wordt met 'oudere' op verschillende manieren kan worden "verdiend" en geïnterpreteerd, impliceert de gangbare betekenis een zowel seculier als religieus leider met kennis van de Koran.¹⁰³ Osama bin Laden werd door zijn aanhangers vanwege zijn toewijding aan Islam als sjeik gezien en in deze hoedanigheid gerespecteerd en gehoorzaamd.¹⁰⁴ In Afghanistan, een nieuwe, maar veilige omgeving, verklaarde Osama Amerika in 1996 middels een fatwa de oorlog; met deze oorlogsverklaring werd de focus op het beschermen van de islam verlegd naar het aanvallen van westerse

---

⁹⁷ Ibidem 78.

⁹⁸ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 40.

⁹⁹ Landau, *Osama bin Laden*, 96.

¹⁰⁰ Ibidem 99.

¹⁰¹ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 43.

¹⁰² R. Khatchadourian, 'Behind Enemy Lines' *The Nation* May 15 (2006) 29.

¹⁰³ Official Website Of Wajid Shaikh, 'What is the meaning of Shayk?', <http://www.shaikhportal.com/shaikh> (9 juni 2011)

¹⁰⁴ Gerges, *The Far Enemy*, 38.

doelen.¹⁰⁵ Deze koerswijziging werd geconsolideerd in februari 1998 met een nieuwe fatwa getiteld ‘Jihad against Jews and Crusaders’, ondertekend door leiders van verschillende jihadistische organisaties gelieerd aan Al-Qaeda.¹⁰⁶

Het nieuwe beleid, met de aangepaste doelen, werd op 7 augustus 1998 ingeluid met bomaanslagen op de Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania respectievelijk in de steden Nairobi en Dar es Salaam.¹⁰⁷ Met meer dan 200 doden en 4500 gewonden gaven de bomaanslagen een indicatie waar Al-Qaeda toe in staat was; de inspanningen van onder andere de Verenigde Staten tegen Osama bin Laden en zijn organisatie werden dan ook opgevoerd.¹⁰⁸ Het Taliban regime weigerde echter Osama bin Laden uit te leveren en in Afghanistan werden meer fundamentalistische extremisten “opgeleid” tot strijders voor Islam.¹⁰⁹ Osama kon in deze periode ongestoord zijn gang gaan en zijn organisatie werd dan ook steeds sterker.¹¹⁰ In deze periode volgden veel aanslagen, waarvan de bekendste aanslag op 11 september 2001 plaatsvond op Amerikaans grondgebied, namelijk de aanslagen op de Twin Towers.¹¹¹ Deze aanslag zorgde voor een sterke westerse respons, namelijk het uitroepen van de ‘War on Terror’ en de inval in Afghanistan, welke Al-Qaeda ontzegde van haar veilige positie.¹¹² Dit betekende echter niet het einde van Al-Qaeda; de leiders ontsnapten en weken uit naar andere uitvalsbasisen en antiwesterse gevoelens werden door de inval in Afghanistan in de islamitische wereld aangewakkerd.¹¹³ Na de jarenlange aanwezigheid van buitenlandse militairen in Afghanistan werd Osama bin Laden onlangs, op 2 mei 2011, door Amerikaanse Special Forces doodgeschoten in Pakistan.¹¹⁴ Hoewel de leider van Al-Qaeda niet meer leeft, betekent dit echter niet dat de organisatie ophoudt te bestaan; gespeculeerd wordt dat Al-Zawahiri het leiderschap op zich heeft genomen.

---

¹⁰⁵ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 43.

¹⁰⁶ Ibidem 47.

¹⁰⁷ Landau, *Osama bin Laden*, 111-113.

¹⁰⁸ Landau, *Osama bin Laden*, 116.

¹⁰⁹ Ibidem 122.

¹¹⁰ J. Kelsay ‘Osama bin Laden’, 26.

¹¹¹ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 48.

¹¹² Gerges, *The Far Enemy*, 186-188.

¹¹³ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 52-53.

¹¹⁴ Nu, ‘Osama bin Laden dood’ (versie 2 mei 2011) <http://www.nu.nl/buitenland/2505185/osama-bin-laden-dood.html> (9 juni 2011)

De fatwa van 1998

In 1998 werd de fatwa ‘Jihad against Jews and Crusaders’ uitgebracht.¹¹⁵ Over het begrip fatwa en het naleven ervan bestaat veel discussie. Hoewel een fatwa in de meest brede betekenis wordt beschouwd als een juridische mening, is ook hier discussie over.¹¹⁶ Ten eerste over de vraag wie een fatwa uit mag roepen; heeft een “gewone” moslim het recht om een fatwa uit te roepen?¹¹⁷ Want hoewel bijvoorbeeld Osama bin Laden door zijn volgelingen en wellicht ook door zichzelf als sjeik werd gezien kan deze bewering in twijfel worden getrokken.¹¹⁸ Daarnaast bestaat er de vraag welke consequenties er aan een fatwa verbonden zijn; in hoeverre moet een fatwa worden nageleefd? Een fatwa kan dan ook op verschillende manieren worden geïnterpreteerd, uiteenlopend van mening tot wet die moet worden nageleefd.¹¹⁹ Zoals de bovenstaande discussiepunten indiceren, bestaat er over de fatwa uit 1998 veel onenigheid; niet alleen wat betreft de autoriteit, maar ook in welke mate een fatwa moet worden nageleefd. De inhoud van de fatwa, die oproept tot gewapend conflict, wordt dan ook maar door een klein gedeelte van de islamitische gemeenschap gesteund.

De fatwa uit 1998 werd openbaar gemaakt in de krant ‘Al-Quds al-Arabi’.¹²⁰ Deze Arabische krant die uitgegeven wordt in Londen publiceerde op 23 februari 1998 de betreffende fatwa.¹²¹ De fatwa was ondertekend door vijf leidende figuren van islamitische jihadistische organisaties die zich verenigden onder de naam World Islamic Front.¹²² De fatwa was ondertekend door de volgende personen: sjeik Osama bin Laden, de leider van Al-Qaeda, amir al-Zawahiri, van de Egyptische Islamitische Jihad en rechterhand van Osama bin Laden, Rifa’i Ahmad Taha, van de Egyptische Islamitische Groep, sjeik Mir Hamzah, secretaris van de Jamiat ul Ulema e Pakistan en amir Fazul Rahman van de Jihadistische Beweging in

---

¹¹⁵ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 47.

¹¹⁶ Ibidem 2

¹¹⁷ J. Kelsay, ‘Osama bin Laden’, 27.

¹¹⁸ J. Kelsay, ‘Bin Laden’s reasons’, *Christian Century* February 27 (2002) 28.

¹¹⁹ Landau, *Osama bin Laden*, 138.

¹²⁰ Gerges, *The Far Enemy*, 225.

¹²¹ The Free Dictionary, ‘Al-Quds Al-Arabi’, <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Al-Quds+Al-Arabi> (9 juni 2011)

¹²² Gerges, *The Far Enemy*, 39.

Bangladesh.¹²³ Naast de titel sjeik, die al eerder is toegelicht, wordt ook de titel amir gebruikt, vaak vertaald met ‘commandant’.¹²⁴ Deze titel, die seculiere en religieuze macht impliceert, wordt gebruikt om hooggeplaatste adellijke personen aan te duiden.¹²⁵ Deze coalitie bleef echter niet lang in deze vorm bestaan; Rifa’i Ahmad Taha trok zijn steun een week na het uitbrengen van de fatwa in, vanwege kritiek van het leiderschap van zijn organisatie.¹²⁶ Na de aanslagen in Kenia en Tanzania in augustus 1998 en de antiterroristische houding van Egypte die erop volgde, trok hij zijn steun voor het World Islamic Front officieel terug; hij ontkende dat zijn organisatie, de Egyptische Islamitische Groep, deel uitmaakte van de groep die de fatwa uitbracht.¹²⁷ Ook de Egyptische Islamitische Jihad van al-Zawahiri rebelleerde tegen de aansluiting tot de nieuwe coalitie en dus tegen hun leider.¹²⁸ Al-Zawahiri bleef echter trouw aan Osama bin Laden en weigerde zijn steun in te trekken en bleef leider van de groep, dit zorgde ervoor dat veel leden de organisatie verlieten.¹²⁹ De fatwa, die in eerste instantie door vijf personen werd ondertekend, zorgde voor grote verdeeldheid binnen deze jihadistische groepen. Hoewel vier leiders de coalitie bleven steunen, moet de leiderschapsrol van Osama bin Laden niet worden onderschat; de leiders van de groepen waren financieel afhankelijk van de steun van Osama bin Laden.¹³⁰ Bovendien werd de fatwa grotendeels door Osama bin Laden geschreven en moet hij mede hierdoor worden gezien als ideologische leider van de groep.¹³¹

Osama bin Laden had in 1996 al een fatwa uitgebracht, de fatwa van 1998 kan dan ook niet als op zichzelf staand worden beschouwd. Hoewel de fatwa in 1996 oproep tot eenheid en oorlog tegen Amerika was de respons blijkbaar niet genoeg; in 1998 was er sprake van een noodsituatie en was een jihad nodig om het tij te keren.¹³² Deze leidde echter tot verdeeldheid

---

¹²³ World Islamic Front, ‘Jihad against Jews and Crusaders’ (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

¹²⁴ R. Gwynn, ‘Usama bin Ladin, the Qur’an and Jihad’, *Religion* 36 (2006) 83.

¹²⁵ The Free Dictionary, ‘Emir’, <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/amir> (9 juni 2011)

¹²⁶ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 47.

¹²⁷ Gerges, *The Far Enemy*, 39.

¹²⁸ Ibidem 39.

¹²⁹ Sageman, *Understanding Terror Networks*, 47.

¹³⁰ Gerges, *The Far Enemy*, 39.

¹³¹ Landau, *Osama bin Laden*, 106

¹³² Kelsay bin laden reasons 27

in het jihadistische kamp vanwege de doelen die aan de hand van deze fatwa moesten worden verwezenlijkt. Zowel de autoriteit als de inhoud van de fatwa worden als zeer controversieel beschouwd; er is dan ook maar een zeer beperkt aantal moslims dat deze fatwa naleeft. Deze moslims worden vaak betiteld als fundamentalisten, maar deze definitie schiet tekort; fundamentalisme, het streven naar een islamitische samenleving volgens de sharia kan immers ook op vredelievende wijze. Fundamentalistisch extremisme of jihadisme is daarom een betere term, aangezien de betreffende groep haar doelen via de weg van de “kleine” jihad, dus op gewelddadige wijze, wil verwezenlijken.¹³³ Hoewel Al-Qaeda veel bekendheid heeft verworven door aanslagen is het erg belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de gewelddadige aanpak van deze groep slechts op zeer beperkte steun kan rekenen in de islamitische wereld, in tegenstelling tot de massale steun voor de Eerste Kruistocht in West-Europa.

De oproepen vergeleken

Om de oproepen te vergelijken gebruik ik Engelse vertalingen van deze oproepen.¹³⁴ Beide bronnen zijn te vinden op internet, dit doet echter geen afbreuk aan de betrouwbaarheid van de tekst; op de site waarop ik Fulchers' versie van de oproep van Urbanus II heb gevonden wordt duidelijk vermeld dat de tekst geciteerd wordt uit een boekvertaling van Thatcher en Holmes McNeals.¹³⁵ De Engelse vertaling van de oproep van Osama bin Laden is op verschillende sites in precies dezelfde vorm te vinden, ik heb ervoor gekozen de wetenschappelijke site van de Federation of American Scientists te gebruiken.¹³⁶ De volledig uitgewerkte oproepen die hiervoor zijn gebruikt, zijn te vinden in de bijlagen. Bij de Engelse vertaling van de oproep van Osama bin Laden moet worden opgemerkt dat de citaten van de verzen van de Koran in de Engelse versie zijn ingekort.¹³⁷ Toch zal ik deze vertaling

---

¹³³ De Poot, *Jihadistisch terrorisme in Nederland*, 25.

¹³⁴ Medieval Sourcebook, 'Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011) en

World Islamic Front, 'Jihad against Jews and Crusaders' (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

¹³⁵ Medieval Sourcebook, 'Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011) en

¹³⁶ World Islamic Front, 'Jihad against Jews and Crusaders' (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

¹³⁷ R. Gwynn, 'Usama bin Ladin, the Qur'an and Jihad', 84.

gebruiken, aangezien de precieze verklaring en uitwerking van de verzen zeer complex is en bovendien irrelevant voor deze scriptie, aangezien ik niet van plan ben de precieze verzen uit de Koran met de teksten uit de Bijbel te vergelijken. De citaten worden echter wel opgenomen in de vergelijking, omdat ze worden gebruikt ter bevestiging van religieuze autoriteit. Ik zal de teksten met elkaar vergelijken door verschillende argumenten uit de teksten te nemen en uit te werken. Hierbij worden overeenkomsten en verschillen benoemd, die ik later zal proberen te verklaren. Bij het behandelen van de vergelijking zelf zullen dus alleen de argumenten uit de tekst gefilterd en benoemd worden, hier zal niet verder op de tekst worden ingegaan; dit hoort namelijk bij het verklaren van de overeenkomsten en verschillen. Daarnaast zal ik ook een hiaat behandelen; namelijk de afwezigheid van Jeruzalem in de speech van Urbanus II in de versie van Fulcher van Chartres.

Opening van de oproep

Oproep van Urbanus II:

‘Most beloved brethren: Urged by necessity, I, Urban, by the permission of God chief bishop and prelate over the whole world, have come into these parts as an ambassador with a divine admonition to you, the servants of God. I hoped to find you as faithful and as zealous in the service of God as I had supposed you to be.’¹³⁸

Oproep Osama bin Laden:

‘Shaykh Usamah Bin-Muhammad Bin-Ladin
Ayman al-Zawahiri, amir of the Jihad Group in Egypt
Abu-Yasir Rifa'i Ahmad Taha, Egyptian Islamic Group
Shaykh Mir Hamzah, secretary of the Jamiat-ul-Ulema-e-Pakistan
Fazlur Rahman, amir of the Jihad Movement in Bangladesh

Praise be to Allah, who revealed the Book, controls the clouds, defeats factionalism, and says in His Book: "But when the forbidden months are past, then fight and slay the pagans wherever ye find them, seize them, beleaguer them, and lie in wait for them in every stratagem (of war)"; and peace be upon our Prophet, Muhammad Bin-'Abdallah, who said: I have been sent with the sword between my hands to ensure that no one but Allah is

---

¹³⁸ Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

worshipped, Allah who put my livelihood under the shadow of my spear and who inflicts humiliation and scorn on those who disobey my orders.’¹³⁹

Vergelijking

In de opening van beide oproepen wordt logischerwijs vermeld wie de boodschap brengt, beide figuren en de context van de oproepen zijn reeds uitgewerkt. Urbanus II spreekt zijn gelovigen direct aan en beweert hierbij dat hij met toestemming van god de religieuze autoriteit is. Ook Osama bin Laden betreft god direct in de opening, maar doet dit via een citaat uit de Koran, om gelovigen aan te spreken. Hij laat hierbij zijn religieuze autoriteit achterwege, die zoals eerder vermeld, te betwisten valt.

Aankaarten van problemen

Oproep Urbanus II:

‘But first correct yourselves, in order that, free from blame, you may be able to correct those who are subject to you. If you wish to be the friends of God, gladly do the things which you know will please Him. You must especially let all matters that pertain to the church be controlled by the law of the church. And be careful that simony does not take root among you, lest both those who buy and those who sell [church offices] be beaten with the scourges of the Lord through narrow streets and driven into the place of destruction and confusion. Keep the church and the clergy in all its grades entirely free from the secular power. See that the tithes that belong to God are faithfully paid from all the produce of the land; let them not be sold or withheld. If anyone seizes a bishop let him be treated as an outlaw. If anyone seizes or robs monks, or clergymen, or nuns, or their servants, or pilgrims, or merchants, let him be anathema [that is, cursed]. Let robbers and incendiaries and all their accomplices be expelled from the church and anathematized. If a man who does not give a part of his goods as alms is punished with the damnation of hell, how should he be punished who robs another of his goods? For thus it happened to the rich man in the gospel [Luke 16:19]; he was not punished because he had stolen the goods of another, but because he had not used well the things which were his.’¹⁴⁰

---

¹³⁹ World Islamic Front, ‘Jihad against Jews and Crusaders’ (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

¹⁴⁰ Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

‘You have seen for a long time the great disorder in the world caused by these crimes. It is so bad in some of your provinces, I am told, and you are so weak in the administration of justice, that one can hardly go along the road by day or night without being attacked by robbers; and whether at home or abroad one is in danger of being despoiled either by force or fraud. Therefore it is necessary to reenact the truce, as it is commonly called, which was proclaimed a long time ago by our holy fathers. I exhort and demand that you, each, try hard to have the truce kept in your diocese. And if anyone shall be led by his cupidity or arrogance to break this truce, by the authority of God and with the sanction of this council he shall be anathematized.’¹⁴¹

‘For your brethren who live in the east are in urgent need of your help, and you must hasten to give them the aid which has often been promised them. For, as the most of you have heard, the Turks and Arabs have attacked them and have conquered the territory of Romania [the Greek empire] as far west as the shore of the Mediterranean and the Hellespont, which is called the Arm of St. George. They have occupied more and more of the lands of those Christians, and have overcome them in seven battles. They have killed and captured many, and have destroyed the churches and devastated the empire.’¹⁴²

Oproep Osama bin Laden:

‘ No one argues today about three facts that are known to everyone; we will list them, in order to remind everyone:

First, for over seven years the United States has been occupying the lands of Islam in the holiest of places, the Arabian Peninsula, plundering its riches, dictating to its rulers, humiliating its people, terrorizing its neighbors, and turning its bases in the Peninsula into a spearhead through which to fight the neighboring Muslim peoples.

If some people have in the past argued about the fact of the occupation, all the people of the Peninsula have now acknowledged it. The best proof of this is the Americans' continuing aggression against the Iraqi people using the Peninsula as a staging post, even though all its rulers are against their territories being used to that end, but they are helpless.

Second, despite the great devastation inflicted on the Iraqi people by the crusader-Zionist alliance, and despite the huge number of those killed, which has exceeded 1 million... despite

---

¹⁴¹ Ibidem

¹⁴² Ibidem

all this, the Americans are once again trying to repeat the horrific massacres, as though they are not content with the protracted blockade imposed after the ferocious war or the fragmentation and devastation.

So here they come to *annihilate* what is left of this people and to humiliate their Muslim neighbors.

Third, if the Americans' aims behind these wars are religious and economic, the aim is also to serve the Jews' petty state and divert attention from its occupation of Jerusalem and murder of Muslims there. The best proof of this is their eagerness to destroy Iraq, the strongest neighboring Arab state, and their endeavor to fragment all the states of the region such as Iraq, Saudi Arabia, Egypt, and Sudan into paper statelets and through their disunion and weakness to guarantee Israel's survival and the continuation of the brutal crusade occupation of the Peninsula.

All these crimes and sins committed by the Americans are a clear declaration of war on Allah, his messenger, and Muslims. And ulema have throughout Islamic history unanimously agreed that the jihad is an individual duty if the enemy destroys the Muslim countries. This was revealed by Imam Bin-Qadamah in "Al- Mughni," Imam al-Kisa'i in "Al-Bada'i," al-Qurtubi in his interpretation, and the shaykh of al-Islam in his books, where he said: "As for the fighting to repulse [an enemy], it is aimed at defending sanctity and religion, and it is a duty as agreed [by the ulema]. Nothing is more sacred than belief except repulsing an enemy who is attacking religion and life."¹⁴³

Vergelijking

Zowel in de oproepen van Urbanus II als in die van Osama bin Laden spelen de aangekaarte problemen een belangrijke rol. In beide oproepen hebben deze problemen vooral betrekking op situaties die beschouwd kunnen worden als direct van invloed op alle gelovigen. Er wordt dan ook opgeroepen om deze problemen aan te pakken. De problemen zelf zijn logischerwijs compleet verschillend van aard. In de oproep van Osama bin Laden staat de Amerikaanse aanwezigheid in islamitische landen centraal; de misdaden van deze Amerikaanse troepen en hun anti-islamitische intenties worden gepresenteerd als feiten. Vanwege de grote samenhang tussen het 'aankaarten van problemen' en de in de volgende subkop te behandelen 'slachtofferrol' in de oproep van Osama bin Laden, is om herhaling bij de lezers te

---

¹⁴³ World Islamic Front, 'Jihad against Jews and Crusaders' (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

voorkomen de retoriek die past bij ‘slachtofferrol’ onderstreept. In de oproep van Urbanus II hebben de problemen veelal betrekking op het hervormingsprogramma dat hij wilde doorvoeren en daarnaast ook op de onveilige situatie in West-Europa. Hoewel het christelijke geloof volgens Urbanus II werd bedreigd door interne misstanden hebben de problemen in dit deel van zijn oproep geen betrekking op bedreiging van buitenaf. De bedreiging voor de oostelijke christelijke kerk door moslimaanvallen, zoals te lezen in het tweede citaat, komt in het tweede gedeelte van zijn oproep pas aan de orde en is daarom in de perceptie van paus Urbanus II wellicht minder urgent. De retoriek waarmee de problemen worden gepresenteerd, zoals het creëren van een slachtofferrol en vijandbeeld, wordt hieronder verder uitgewerkt; binnen deze argumenten speelt religie namelijk een belangrijke rol.

Slachtofferrol; geloof wordt direct bedreigd door ongelovigen

Oproep Urbanus II:

‘For your brethren who live in the east are in urgent need of your help, and you must hasten to give them the aid which has often been promised them. For, as the most of you have heard, the Turks and Arabs have attacked them and have conquered the territory of Romania [the Greek empire] as far west as the shore of the Mediterranean and the Hellespont, which is called the Arm of St. George. They have occupied more and more of the lands of those Christians, and have overcome them in seven battles. They have killed and captured many, and have destroyed the churches and devastated the empire. If you permit them to continue thus for awhile with impurity, the faithful of God will be much more widely attacked by them.’¹⁴⁴

Oproep Osama bin Laden:

Voorbeelden van het creëren van een ‘slachtofferrol’ in de oproep van Osama bin Laden zijn te vinden onder de subkop ‘aankaarten van problemen’, hierin zijn ze onderstreept.

Vergelijking

Beide oproepen berichten over wandaden van hun tegenstander en de directe bedreiging voor het geloof die deze tegenstander oplevert. Door het aankaarten van de wandaden van de tegenstander wordt het eigen geloof afgeschilderd als slachtoffer; voorbeelden zijn het

---

¹⁴⁴ Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

verwoesten van kerken en het doden van christenen in de oproep van Urbanus II en het vernederen en doden van moslims en het bezetten en fragmenteren van islamitische staten door Amerika in de oproep van Osama bin Laden. Het beschrijven van de slachtofferrol en het aankaarten van problemen vindt in de oproep van Osama logischerwijs plaats in hetzelfde gedeelte van de oproep; door de problemen aan te kaarten wordt een slachtofferpositie gecreëerd. Omdat de aangekaarte problemen zijn door middel van context verklaarbaar zijn, terwijl het creëren van een slachtofferrol kan worden beschouwd als oorlogsretoriek, worden deze twee argumenten wel gescheiden. In de oproep van Urbanus II wordt een zeer sterk onderscheid gemaakt tussen de eigen problemen en die van de oostelijke christelijke kerk; toch wordt de bedreiging hiervan ook als aantasting van het eigen geloof beschouwd.

Creatie vijandbeeld

Urbanus II

‘They have killed and captured many, and have destroyed the churches and devastated the empire. If you permit them to continue thus for awhile with impurity, the faithful of God will be much more widely attacked by them.’¹⁴⁵

‘carry aid promptly to those Christians and to destroy that vile race from the lands of our friends.’¹⁴⁶

‘O what a disgrace if such a despised and base race, which worships demons, should conquer a people which has the faith of omnipotent God and is made glorious with the name of Christ!’¹⁴⁷

‘Turks and Arabs ... the pagans ... the infidels ... the barbarians ... the enemies of the Lord’¹⁴⁸

Osama bin Laden

‘crusader armies spreading in it like locusts, eating its riches and wiping out its plantations’¹⁴⁹

---

¹⁴⁵ Me Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

¹⁴⁶ Ibidem

¹⁴⁷ Ibidem

¹⁴⁸ Ibidem

‘the United States has been occupying the lands of Islam in the holiest of places, the Arabian Peninsula, plundering its riches, dictating to its rulers, humiliating its people, terrorizing its neighbors, and turning its bases in the Peninsula into a spearhead through which to fight the neighboring Muslim peoples.’¹⁵⁰

‘great devastation inflicted on the Iraqi people by the crusader-Zionist alliance, and despite the huge number of those killed, which has exceeded 1 million’¹⁵¹

‘crimes and sins committed by the Americans’¹⁵²

‘Satan's U.S. troops and the devil's supporters allying with them’¹⁵³

‘the pagans’¹⁵⁴

Vergelijking

Om een vijandbeeld te creëren wordt de tegenstander logischerwijs slecht afgeschilderd. Het creëren van een vijandbeeld hangt dan ook nauw samen met dat van een slachtofferrol. De wandaden die de tegenstander heeft gepleegd, worden uitgebreid benadrukt. Hierdoor wordt zowel een slachtofferpositie ingenomen als afkeer ten opzichte van de tegenstander opgeroepen. De manier waarop de tegenstander wordt benaderd, is in de oproep van Urbanus II zowel religieus als etnisch; niet alleen wordt de tegenstander betiteld als ongelovig, maar ook als ‘verachtelijk ras’.¹⁵⁵ Osama bin Laden vergelijkt de buitenlandse troepen met de kruisvaarders; hoewel deze vergelijking opmerkelijk en zeer anachronistisch is, is deze door de aanwezigheid van een groot aantal anders gelovige soldaten in het Midden-Oosten niet geheel onlogisch; wellicht zegt deze vergelijking iets over de impact van de kruistochten op de islamitische wereld. De kruisvaarders, oftewel de Amerikaanse troepen, worden in zijn oproep gekoppeld aan de Joden, een alliantie tussen deze twee groepen zou de islamitische

---

¹⁴⁹ World Islamic Front, ‘Jihad against Jews and Crusaders’ (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

¹⁵⁰ Ibidem

¹⁵¹ Ibidem

¹⁵² Ibidem

¹⁵³ Ibidem

¹⁵⁴ Ibidem

¹⁵⁵ Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

wereld bedreigen. Opvallend genoeg worden in beide oproepen de tegenstanders afgeschilderd als volgelingen van de duivel; het volgen van de duivel kan worden gezien als de ultieme misdaad om het vijandbeeld compleet te maken.

Strijd is in overeenstemming met de wil van god

Oproep Urbanus II:

‘If you permit them to continue thus for awhile with impurity, the faithful of God will be much more widely attacked by them. On this account I, or rather the Lord, beseech you as Christ's heralds to publish this everywhere and to persuade all people of whatever rank, foot-soldiers and knights, poor and rich, to carry aid promptly to those Christians and to destroy that vile race from the lands of our friends. I say this to those who are present, it meant also for those who are absent. Moreover, Christ commands it.’¹⁵⁶

‘Let those who go not put off the journey, but rent their lands and collect money for their expenses; and as soon as winter is over and spring comes, let hem eagerly set out on the way with God as their guide.’¹⁵⁷

Oproep Osama bin Laden:

‘On that basis, and in compliance with Allah's order, we issue the following fatwa to all Muslims’¹⁵⁸

‘This is in accordance with the words of Almighty Allah, "and fight the pagans all together as they fight you all together," and "fight them until there is no more tumult or oppression, and there prevail justice and faith in Allah."’¹⁵⁹

‘We -- with Allah's help -- call on every Muslim who believes in Allah and wishes to be rewarded to comply with Allah's order to kill the Americans and plunder their money wherever and whenever they find it.’¹⁶⁰

---

¹⁵⁶ Ibidem

¹⁵⁷ Ibidem

¹⁵⁸ World Islamic Front, ‘Jihad against Jews and Crusaders’ (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

¹⁵⁹ Ibidem

¹⁶⁰ Ibidem

‘This was revealed by Imam Bin-Qadamah in "Al- Mughni," Imam al-Kisa'i in "Al-Bada'i," al-Qurtubi in his interpretation, and the shaykh of al-Islam in his books, where he said: "As for the fighting to repulse [an enemy], it is aimed at defending sanctity and religion, and it is a duty as agreed [by the ulema]. Nothing is more sacred than belief except repulsing an enemy who is attacking religion and life."',¹⁶¹

Vergelijking

Hoewel het aanroepen van god en profeten per godsdienst natuurlijk verschillend is, spelen in beide oproepen god en zijn wil een belangrijke rol. Dit gebeurt echter wel op een andere manier. Een nuanceverschil is het spreken uit naam van god, zoals Urbanus II pretendeert te doen, tegenover het spreken in overeenstemming met de woorden van god, zoals Osama bin Laden beweert te doen. Hoewel het gaat om een nuanceverschil is duidelijk zichtbaar dat Osama bin Laden hierin voorzichtig is; hij zegt niet te spreken uit naam van god of een profeet, terwijl Urbanus II zegt het ‘bevel’ van Christus over te brengen, dit heeft wellicht te maken met de verschillende positie die deze personen hebben wat betreft religieuze autoriteit. Dit verschil is dan ook in de verklaring van de overeenkomsten en verschillen opgenomen.

Bovendien maken zowel Urbanus II als Osama bin Laden gebruik van citaten uit respectievelijk de Bijbel en de Koran. Zo gebruikt paus Urbanus II in het eerste gedeelte van zijn oproep delen van de evangeliën van Mattheüs en Lucas om zijn speech kracht bij te zetten. Osama bin Laden gebruikt de Koran, het heilige boek voor moslims; zo eindigt hij zijn oproep met drie citaten uit de Koran. Een bekende uitspraak van Mohammed, ofwel ‘hadith’, wordt ook verwerkt in de opening van zijn fatwa, namelijk het zwaardvers. Dit is dan ook terug te lezen bij het subkopje ‘opening van de oproep’. Ook worden islamitische geestelijken aangehaald die de boodschap van Osama bin Laden kracht bijzetten.¹⁶² Zo citeert Osama bin Laden in zijn oproep Al-Qurtubi om op te roepen de vijand terug te dringen. Hoewel dit streven gezien als ‘Nothing is more sacred’ schiet deze Engelse vertaling hier tekort; alleen Allah is volgens de islam heilig; een betere vertaling van ‘sacred’ is dan ook het woord ‘verplicht’.¹⁶³

---

¹⁶¹ Ibidem

¹⁶² Gwynne 84.

¹⁶³ Ibidem 85.

Aanspreken en motiveren van alle gelovigen

Oproep Urbanus II:

‘On this account I, or rather the Lord, beseech you as Christ's heralds to publish this everywhere and to persuade all people of whatever rank, foot-soldiers and knights, poor and rich, to carry aid promptly to those Christians and to destroy that vile race from the lands of our friends. I say this to those who are present, it meant also for those who are absent.’¹⁶⁴

‘With what reproaches will the Lord overwhelm us if you do not aid those who, with us, profess the Christian religion! Let those who have been accustomed unjustly to wage private warfare against the faithful now go against the infidels and end with victory this war which should have been begun long ago. Let those who for a long time, have been robbers, now become knights. Let those who have been fighting against their brothers and relatives now fight in a proper way against the barbarians. Let those who have been serving as mercenaries for small pay now obtain the eternal reward. Let those who have been wearing themselves out in both body and soul now work for a double honor.’¹⁶⁵

Oproep Osama bin Laden:

‘The ruling to kill the Americans and their allies -- civilians and military -- is an individual duty for every Muslim who can do it in any country in which it is possible to do it, in order to liberate the al-Aqsa Mosque and the holy mosque [Mecca] from their grip, and in order for their armies to move out of all the lands of Islam, defeated and unable to threaten any Muslim.’¹⁶⁶

‘We -- with Allah's help -- call on every Muslim who believes in Allah and wishes to be rewarded to comply with Allah's order to kill the Americans and plunder their money wherever and whenever they find it. We also call on Muslim ulema, leaders, youths, and soldiers to launch the raid on Satan's U.S. troops and the devil's supporters allying with them, and to displace those who are behind them so that they may learn a lesson.’¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

¹⁶⁵ Ibidem

¹⁶⁶ World Islamic Front, ‘Jihad against Jews and Crusaders’ (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

¹⁶⁷ Ibidem

‘Almighty Allah also says: "... Unless ye go forth, He will punish you with a grievous penalty, and put others in your place; but Him ye would not harm in the least. For Allah hath power over all things.’¹⁶⁸

Vergelijking

Het oproepen van zoveel mogelijk gelovigen om de strijd te ondersteunen, is in beide oproepen aan de orde en is vrij logisch; voor de strijd zijn immers zoveel mogelijk gelovigen nodig. In de oproep van Urbanus II worden gelovigen opgeroepen om ook andere gelovigen te overtuigen om aan de strijd deel te nemen, aangezien zijn speech slechts een zeer beperkt aantal mensen ter ore kwam. De speech van Osama bin Laden verscheen in de krant en circuleert op internet en is dus vrij toegankelijk voor geïnteresseerden. Ook in dit geval moet een nuanceverschil worden opgemerkt met betrekking tot het niet opvolgen van de oproepen. Urbanus II waarschuwt voor ‘reproaches’, dus verwijten of terechtwijzingen van god, wanneer gelovigen niet aan zijn strijd deelnemen. Dit in tegenstelling tot Osama bin Laden, die ernstigere maatregelen van god voorspelt, namelijk ‘grievous penalty’, oftewel zware straf. De oproep van Osama bin Laden komt op dit gebied dwingender over dan die van Urbanus II.

Religieuze verlossing voor deelnemers van de strijd

Oproep Urbanus II:

‘All who die by the way, whether by land or by sea, or in battle against the pagans, shall have immediate remission of sins. This I grant them through the power of God with which I am invested.’¹⁶⁹

Oproep Osama bin Laden:

‘Almighty Allah also says: "O ye who believe, what is the matter with you, that when ye are asked to go forth in the cause of Allah, ye cling so heavily to the earth! Do ye prefer the life

---

¹⁶⁸ Ibidem

¹⁶⁹ Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

of this world to the hereafter? But little is the comfort of this life, as compared with the hereafter."¹⁷⁰

Vergelijking

Hoewel in beide oproepen wordt verwezen naar wat er gebeurt wanneer gelovigen sterven in de strijd is hier een opvallend verschil te zien. Urbanus II spreekt zijn autoriteit als paus aan om verlossing van zonden te beloven aan degenen die sterven in de strijd. Osama bin Laden wijst echter op wat er komen gaat na de dood, maar spreekt ook in dit geval niet uit naam van god. Er wordt echter wel op de situatie na de dood gewezen en door dit citaat in de oproep te plaatsen, wordt de indruk gewekt dat degenen die weigeren deel te nemen aan de strijd, wanneer ze sterven, benadeeld worden ten opzichte van degenen die wel deelnemen.

Jeruzalem?

Oproep Urbanus II:

‘They have occupied more and more of the lands of those Christians, and have overcome them in seven battles. They have killed and captured many, and have destroyed the churches and devastated the empire.’¹⁷¹

Oproep Osama bin Laden:

‘individual duty for every Muslim who can do it in any country in which it is possible to do it, in order to liberate the al-Aqsa Mosque and the holy mosque [Mecca] from their grip’¹⁷²

Vergelijking

Ofschoon de versie van Fulcher van Chartres Jeruzalem niet opneemt in de speech van Urbanus II was dit, zoals eerder beargumenteerd, wel een zeer belangrijk doel voor veel kruisvaarders. Daarnaast kan het vernietigen van de Heilige Grafkerk in 1099 gerekend worden tot het vernietigen van kerken, al wordt erover getwijfeld in hoeverre dit in 1095 van

---

¹⁷⁰ World Islamic Front, ‘Jihad against Jews and Crusaders’ (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

¹⁷¹ Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

¹⁷² World Islamic Front, ‘Jihad against Jews and Crusaders’ (versie 23 februari 1998), <http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

belang was.¹⁷³ Vanwege het belang dat kruisvaarders en andere bronnen over de speech in Clermont aan Jeruzalem toekennen, is het om het doel van de kruistocht te schetsen essentieel om deze stad te behandelen. Ook voor het islamitische geloof is Jeruzalem belangrijk; hier staat namelijk de Al-Aqsa moskee. Deze moskee wordt in de oproep van Osama bin Laden genoemd in combinatie met de heilige moskee in Mekka. Een opvallende overeenkomst tussen de twee oproepen is het belang van heilige plaatsen; het bevrijden van deze plaatsen kan worden gezien als een van de belangrijkste doelen van de “heilige” oorlog.

Verklaren van overeenkomsten en verschillen

De vergeleken oproepen blijken op veel punten met elkaar overeen te komen, maar er zijn ook verschillen aan te wijzen. Om deze overeenkomsten en verschillen te kunnen verklaren, is de achtergrondkennis die ik in het deelonderwerp ‘complexiteit en context’ heb geschetst essentieel. Hoewel de oproepen natuurlijk veel verschillen wat betreft letterlijke originele tekst, godsdienst en tijdvak, zal de focus van deze verklaring vooral liggen op de argumenten die in de oproepen worden genoemd. Het is naar mijn mening namelijk erg opvallend dat beide oproepen dezelfde soort retoriek gebruiken om gelovigen te mobiliseren. De overeenkomsten in ogenschouw nemend, lijkt het erg sterk dat deze op toeval berusten, juist vanwege de grote verschillen wat betreft godsdienst en tijd. Het is daarom aannemelijk dat bij de totstandkoming van deze mobilisatieprocessen zekere logische mechanismen geïdentificeerd kunnen worden die waarschijnlijk te maken hebben met de eerder geschetste situatie waarin Urbanus II en Osama bin Laden zich bevonden.

Alle gelovigen zijn nodig in de strijd: constructie van slachtofferrol en vijandbeeld

Het construeren van een slachtofferrol en vijandbeeld is noodzakelijk voor het vormen van een groepsidentiteit en essentieel om mensen te mobiliseren.¹⁷⁴ Het aankaarten van problemen en grieven is een tactiek die in veel mobilisatieprocessen wordt gebruikt om eenheid binnen groepen mensen te creëren.¹⁷⁵ Om een zo hecht mogelijke identiteit te construeren is het

---

¹⁷³ J. France, ‘The Destruction of Jerusalem and the First Crusade’, 14.

¹⁷⁴ T. Gurr, ‘Minorities, Nationalists and Islamists. Managing communal conflict in the twenty-first century’, in: C. Crocker, F. Hampson, P. Aall (ed), *Leashing the Dogs of War* (Washington 2007) 131-160, 137.

¹⁷⁵ P. Collier, ‘Economic causes of civil conflict and their implications’, in: C. Crocker, F. Hampson, P. Aall (ed), *Leashing the Dogs of War* (Washington 2007) 197-218, 198.

oproepen van een ‘wij tegen hen’ gevoel zeer pragmatisch; logischerwijs spelen hierbij vijandbeeld en slachtofferrol een belangrijke rol. Het afschilderen van de eigen motieven als rechtvaardig en het zwart maken van de vijand en diens motieven is natuurlijk niet enkel toepasbaar op religieuze conflicten; deze mobilisatiestrategie is toepasbaar op elk mogelijk conflict. Echter, een al bestaande religieuze scheiding tussen groepen mensen maakt dit proces vanwege deze scheiding makkelijker; vaak zijn verschillen en grieven al aanwezig en is er al sprake van groepscohesie.¹⁷⁶ Hierbij wordt het schetsen van een slachtofferpositie en een op hande zijnde crisis gebruikt ter mobilisatie en radicalisering van mogelijke strijders.¹⁷⁷

In beide oproepen zijn constructie van een slachtofferrol en vijandbeeld te identificeren aan de hand van religieuze argumenten. Zo gebruikt paus Urbanus II het vernietigen van kerken en het dreigende gevaar voor de christelijke religie om de slachtofferrol van het christelijk geloof te benadrukken. Ofschoon het niet helder is of paus Urbanus II Jeruzalem al in Clermont als doel voor de kruistocht voor ogen had, is het wel duidelijk dat de tocht door veel kruisvaarders werd gezien als gewapende pelgrimage om de moslims uit Jeruzalem te verdrijven. De bezetting van deze stad past in dit opzicht in het rijtje problemen en grieven. Daarnaast schilderde paus Urbanus II zijn vijanden af als ongelovigen en maakt naast het onderscheid in religie ook nog onderscheid wat betreft ras.¹⁷⁸ Osama bin Laden plaatst het islamitische geloof in een slachtofferpositie door de Amerikaanse aanwezigheid aan te kaarten en hun misdaden jegens moslims te benadrukken om een vijandbeeld op te roepen. Bovendien maakte hij duidelijk dat het islamitische geloof bedreigd wordt door zowel de christelijke ‘kruisvaarders’ als door de Zionisten, oftewel het jodendom. Osama bin Laden maakt echter geen onderscheid tussen rassen, iets wat paus Urbanus II wel deed. Dit is te verklaren aan de hand van de grote diversiteit wat betreft fundamentalistische islamitische gelovigen.¹⁷⁹ Osama bin Laden zou, wanneer hij rassen zou onderscheiden in zijn oproep, groepen gelovigen en dus potentiële jihadisten uit kunnen sluiten, terwijl hij juist zoveel mogelijk gelovigen wil bereiken.

Het aanspreken van zoveel mogelijk mensen is in elk mobilisatieproces van belang om zoveel mogelijk strijders te mobiliseren. Ook om zoveel mogelijk potentiële strijders aan te

---

¹⁷⁶ Gurr, ‘Minorities, Nationalists and Islamists.’, 138.

¹⁷⁷ S. Appleby, *The Ambivalence of the Sacred, Religion, Violence and Reconciliation* (New York 2000) 69.

¹⁷⁸ Medieval Sourcebook, ‘Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997) <http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

¹⁷⁹ De Poot, *Jihadistisch terrorisme in Nederland*, 25.

spreken, wordt in de oproepen religie gebruikt. Voor een oorlog in overeenstemming met gods' wil, wordt in beide oproepen wordt expliciet beroep gedaan op alle gelovigen. Naast de religieuze beloning die in het vooruitzicht wordt gesteld, is er ook sprake van represailles bij weigering van het opvolgen van de oproep. Hoewel deze represailles zich in de oproep van Urbanus II beperken tot verwijten van god, kunnen weigeraars aan de oproep van Osama bin Laden rekenen op een zware straf van god. Osama bin Laden gebruikt hiervoor echter niet zijn eigen woorden maar citeert uit de Koran, wellicht om zijn gebrek aan religieuze autoriteit te compenseren. Logischerwijs lijken de twee oproepen op het gebied van deze 'standaard' mobilisatietechnieken sterk op elkaar. Met beide oproepen wordt immers geprobeerd om zoveel mensen bijeen te krijgen om te strijden tegen een slecht afgeschilderde tegenstander voor een 'goede zaak'. Religie vormt hierin echter ook een belangrijk onderdeel; de identiteit van de verschillende partijen wordt vastgelegd aan de hand van religieuze verschillen. Bovendien wordt in beide oproepen het beschermen van religie en de daarmee samenhangende strijd tegen anders gelovigen, bestempeld als 'goede zaak'. In dit opzicht wordt religie gebruikt om een zo hecht mogelijke identiteit te creëren door de verschillen met de tegenstander en de door de tegenstander gepleegde wandaden te benadrukken.

Strijd volgens de wil van god; strijders verdienen een religieuze beloning

Naast het benadrukken van problemen en grieven voor de constructie van een slachtofferpositie en vijandbeeld blijkt ook het in het vooruitzicht stellen van een beloning erg belangrijk om een algemene stimulans te creëren om strijders te mobiliseren.¹⁸⁰ Wellicht is dit voor de motivatie van individuele strijders zelfs belangrijker dan het benadrukken van grieven en problemen.¹⁸¹ Deze beloning heeft in niet-religieuze conflictsituaties vaak betrekking op de economische of politieke situatie, basaal gezegd, het beloven van geld of macht. In de oproepen van Urbanus II en Osama bin Laden is echter een andere beloning aan te wijzen, namelijk een religieuze. Hoewel door de strijd de politiek-economische situatie van een godsdienst wellicht sterker wordt, is voor individuele strijder de persoonlijke religieuze beloning waarschijnlijk veel belangrijker.

In beide oproepen wordt voor deelnemers aan de strijd een religieus voordelig vooruitzicht geschetst wanneer zij in de strijd sterven. Er is op dit gebied wel een verschil tussen de oproepen; Urbanus II zegt persoonlijk garant te staan voor verlossing van zonden

---

¹⁸⁰ Gurr, 'Minorities, Nationalists and Islamists.', 136-139.

¹⁸¹ Collier, 'Economic causes of civil conflict and their implications', 199-200.

van gevallen kruisvaarders, terwijl Osama bin Laden Allah wel citeert, maar geen directe belofte doet wat betreft religieuze verlossing. Dit is opvallend, omdat er ook binnen islamitische geloof wel degelijk sprake van een martelaarstraditie.¹⁸² Het lijkt erop dat hij dit probeert te compenseren door een ander citaat te gebruiken, waarbij straf door god in het vooruitzicht wordt gesteld. Door dit citaat uit zijn oorspronkelijke context te halen en op de desbetreffende manier in de oproep te plaatsen, probeert Osama een straf van god in het vooruitzicht te stellen als represaille bij weigering. Ook dit verschil met de oproep van paus Urbanus II zou voort kunnen komen uit het verschil wat betreft maatschappelijke positie. Paus Urbanus II kan, en wilde gezien worden als de hoogste religieuze autoriteit binnen het christelijke geloof op het moment van zijn oproep, terwijl Osama bin Laden niet gezien kan, en waarschijnlijk ook niet wilde worden als hoogste autoriteit binnen het islamitische geloof.

Islam en christendom

Het verschil van maatschappelijke en religieuze positie tussen Urbanus II en Osama bin Laden blijkt in het gebruik van religieuze argumenten een belangrijke rol te spelen. Hoewel ik, bij het uitwerken van de historische context van de totstandkoming van de bronnen, religieuze ontwikkelingen een belangrijke rol toebedeeld heb, zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de islam en het christendom hierbij niet aan bod gekomen. Natuurlijk is de poging een complete vergelijking tussen deze verschillende godsdiensten een onmogelijke opgave vanwege de enorme hoeveelheid overeenkomsten en verschillen die in het historische groeiproces van beide godsdiensten aan te wijzen zijn. Aan de verschillen en overeenkomsten tussen de godsdiensten voorbij gaan, zou echter een incompleet beeld opleveren bij het vergelijken van de oproepen. Gelet op het gebruik van verschillende religieuze argumenten, speelt het verschil tussen de twee religies, vooral wat het gebruik van het 'heilige boek' een belangrijke rol.

Het ontstaan van de 'drie religies van het boek', oftewel het jodendom, het christendom en de islam, vond plaats onder zeer uiteenlopende omstandigheden en binnen een compleet verschillende historische context.¹⁸³ Het jodendom speelt in beide 'heilige oorlogen', de kruistocht en de jihad, wel degelijk een rol, maar deze is passief. In de oproep van Urbanus II wordt het jodendom of joodse gelovigen niet expliciet als doelwit aangewezen, hoewel deze vanuit christelijk oogpunt wellicht kunnen worden beschouwd als

---

¹⁸² Appleby, *The Ambivalence of the Sacred*, 26.

¹⁸³ G. Manenschijn, *Religie en haat, Over religieus gemotiveerd terrorisme* (Kampen 2005) 44.

ongelovigen, een term die wel terugkomt in deze oproep. Er worden echter wel Joden slachtoffers van de oproep, niet alleen tijdens de inname van Jeruzalem maar ook tijdens de tocht.¹⁸⁴ In de oproep van Osama bin Laden worden Joden wel expliciet genoemd als doelwit, dit is onderdeel van zijn mobilisatiestrategie, hierop zal ik later terugkomen. Omdat het Joodse geloof in geen van beide oproepen een actieve rol speelt, zal ik me hier dan ook richten op het islamitische en christelijke geloof.

Naast de monotheïstisch aard van beide godsdiensten is voor beide godsdiensten het belang dat wordt gehecht aan profeten erg groot; de ‘heilige boeken’ van beide godsdiensten zijn immers gebaseerd op de woorden van profeten. Algemeen bekend en zeer belangrijk verschil tussen de godsdiensten betreft natuurlijk de houding ten opzichte van deze profeten; voor het christelijke geloof is Jezus Christus de belangrijkste profeet, de islam erkent Jezus Christus als profeet maar wijst Mohammed aan als meest belangrijke profeet. Zoals al eerder vermeld, zal ik niet trachten de geloofsgeschiedenis van beide religies en de totstandkoming van hun ‘heilige boeken’ in zijn geheel weer te geven. Wat echter zeer belangrijk is bij het bestuderen van de twee “heilige boeken”, is het feit dat deze boeken grotendeels na de dood van de betreffende profeet zijn samengesteld. Dit betekent dat er een selectie is gemaakt door de samenstellers van deze ‘heilige boeken’, een belangrijke reden om te twijfelen aan de waarheidsgetrouwheid van de werken. Om de werken te kunnen interpreteren en waarderen is het dan ook essentieel deze in perspectief te plaatsen; de persoonlijke motieven van de samenstellers hebben wellicht grote invloed gehad bij het selecteren van bepaalde teksten.

Een andere overeenkomst tussen de verschillende geloven is het bestaan van een scheiding tussen verschillende geloofsgroepen. Hoewel binnen elk geloof afsplitsingen aan te wijzen zijn en daarom niet als bijzondere overeenkomst gezien kunnen worden, zijn de overeenkomstige afsplitsingen binnen de twee betreffende religies in de context van de vergelijking wel opvallend te noemen. De scheiding tussen de oostelijke en westelijke christelijke kerk was, zoals eerder vermeld, te wijten aan de strijd wat betreft religieuze autoriteit. Ook de scheiding binnen het islamitische geloof tussen de Shi’ieten en Soennieten is te wijten aan de religieuze autoriteit; in dit geval gaat het om een scheiding na de dood van Mohammed; de opvolging van Mohammed, dus de religieuze leider van het islamitische geloof, wordt hierbij betwist. De Shi’ieten wijzen de kaliefen af als rechtmatige opvolgers van de profeet, waardoor na de dood van Mohammed een scheiding ontstond binnen het

---

¹⁸⁴ M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades I*, 260.

islamitische geloof.¹⁸⁵ Hoewel de Shi'ieten in de minderheid zijn, hebben ze zich in verschillende periodes openlijk verzet tegen de Soennitische meerderheid; dit leidde tot strijd binnen de islam.

Beide oproepen kunnen worden gezien als manier om een brug te slaan tussen de verschillende afsplitsingen; de oproep van Urbanus II kwam tegemoet aan de Byzantijnse keizer, dit kan worden gezien als poging om de oostelijke en westelijke christelijke kerk dichter bijeen te brengen. Hoewel dit streven in de oproep van Urbanus II zeer duidelijk zichtbaar is, kan ook de oproep van Osama bin Laden op een dusdanige manier worden geïnterpreteerd. Zijn oproep is duidelijk bestemd voor alle moslims, dit impliceert dus ook de Shi'ietische minderheid, maar het aanwijzen van de Joden als expliciet doelwit kan bovendien worden gezien als poging om eenheid te smeden tussen de Shi'ieten en de Soennieten. Aan de gewapende strijd tegen Israël wordt namelijk niet enkel door Soennieten deelgenomen; ook een Shi'itische organisatie als bijvoorbeeld Hezbollah in Libanon wordt door de oproep van Osama aangesproken. De oproep van Osama bin Laden kan dus ook worden beschouwd als poging om Shi'itische groepen bij zijn jihad te betrekken en op een dusdanige manier eenheid binnen de islamitische wereld te bewerkstelligen.

Terugkerend naar het gebruik van het 'heilige boek', gebruikte Urbanus II de bijbelteksten enkel ter illustratie van problemen in zijn directe omgeving, hij gebruikte deze niet om zijn religieuze autoriteit te demonstreren om op te roepen tot kruistocht. In de oproep van Osama bin Laden zijn echter veel teksten uit de Koran te vinden en daarnaast citaten van islamgeleerden die zijn radicale visie op de Koran ondersteunen. Osama bin Laden citeert de Koran op een dusdanige manier, dat de tekst uit zijn verband wordt getrokken. Het totstandkomen van de teksten die de Koran vormen is een geschiedenis op zich en moet in het juiste historische perspectief worden geplaatst om de tekst te kunnen begrijpen en te op de goede manier te kunnen interpreteren. Osama bin Laden citeert echter bepaalde passages buiten dit historische perspectief; hierdoor wordt geweld verheerlijkt en vredelievende passages buiten beschouwing gelaten. Hierdoor wordt de dualiteit van godsdienst geaccentueerd; Osama bin Laden gebruikt om strijders te mobiliseren logischerwijs slechts teksten die oproepen tot haat en geweld, waarbij vrede en naastenliefde buiten beschouwing

---

¹⁸⁵ Appleby, *The Ambivalence of the Sacred*, 95.

worden gelaten.¹⁸⁶

De verschillen en overeenkomsten kunnen deels worden toegeschreven aan de historische en religieuze context. Hierbij kan de strijd tussen de islam en het christendom worden gezien als gevolg, maar ook als onderliggende oorzaak voor het totstandkomen van de oproepen worden gezien. Deze rivaliteit kan wellicht deels worden toegeschreven aan de grote gelijknissen tussen de twee religies wat betreft de ‘heilige geschiedenis en religieuze concepten’, zoals beschreven door Bruinessen.¹⁸⁷ Binnen deze geschiedenissen speelt Jeruzalem een belangrijke rol; voor het christendom is deze stad de belangrijkste heilige plaats maar ook voor de islam, die Mekka en Medina als de twee belangrijkste religieuze steden aanwijst, is Jeruzalem erg belangrijk. Ook voor het jodendom is deze stad van belang; niet alleen ligt de stad in de huidige joodse staat Israël, de stad heeft ook in religieus opzicht grote betekenis aangezien de Klaagmuur zich in Jeruzalem bevindt.

Overeenkomsten en verschillen in perspectief

Zowel de overeenkomsten als de verschillen wat betreft de retoriek van de oproepen zijn verklaarbaar aan de hand van context en doelen. Zowel Urbanus II en Osama bin Laden wilden koerswijzigingen doorvoeren. Bij Urbanus II ging het om Gregoriaanse hervormingen, in het geval van Osama bin Laden had deze wijziging betrekking op het verleggen van de focus van jihad; van doelen binnen de islamitische wereld naar wereldwijde doelen. Bovendien kwam het concept ‘heilige oorlog’ voor beiden niet uit de lucht vallen; het concept jihad is in de Koran opgenomen en Osama bin Laden kon dus voortborduren op een eeuwenoude traditie, hoewel hij de precieze uitvoering hiervan wilde internationaliseren. Maar ook de kruistocht kan niet los worden gezien van de ontwikkelingen binnen het christelijke geloof, waarvan er twee zeer belangrijk waren in aanloop naar de Eerste Kruistocht. Ten eerste werd de opvatting over het doden van mensen geherdefinieerd; het bleef een zonde om medechristenen te doden, maar het doden van moslims werd in de kruistocht gezien als boetedoening.¹⁸⁸ Ten tweede, nauw samenhangend met de eerste ontwikkeling, werd de strijd tegen de moslims ook beschouwd als ‘heilige oorlog’; dit

---

¹⁸⁶ F. Buijs, F. Demant en A. Hamdy, *Strijders van eigen bodem, Radicale en democratische moslims in Nederland* (Amsterdam 2006) 51.

¹⁸⁷ Ibidem 205.

¹⁸⁸ D. Bachrach, *Religion and the conduct of war c. 300-1215* (Woodbridge 2003) 107-109.

concept was dus ook binnen het christendom niet nieuw.¹⁸⁹

Bij het oproepen tot ‘heilige oorlog’ in de vorm van een kruistocht moet echter de context van de voorafgaande Investituurstrijd niet vergeten worden. Vanwege de klap die de pauselijke autoriteit in deze periode op had gelopen was het voor paus Urbanus II belangrijk de pauselijke autoriteit te herstellen; deze autoriteit bepaalde immers ook zijn eigen machtspositie. Door op te roepen tot kruistocht en strijders onder zijn banier te verzamelen, kon hij zijn macht en invloed vergroten en bovendien de steun van christenen voor de paus als leider van de christelijke kerk bevorderen. Hoewel de paus door het oproepen tot kruistocht de mogelijkheid zag om de betrekkingen met de oostelijke kerk te verbeteren, moeten ook de mogelijke voordelen voor de paus zelf niet worden onderschat. Het oproepen tot een expeditie kan gezien worden als mogelijkheid om de rust binnen de West-Europese christelijke wereld te herstellen, waartoe de paus expliciet in opriep zijn speech. Daarnaast verschaftte het ook een mogelijkheid om zijn hervormingen zonder teveel tegenstand door te kunnen voeren; de ogen van gelovigen waren dan immers op de kruistocht gericht.¹⁹⁰ Bovendien vergrootte de tocht, mits het een succes werd, het aanzien van de paus als legitieme christelijke leider. In de oproep van Urbanus II zet hij zichzelf namelijk neer als rechtmatige leider met de steun van god, de kruisvaarders zouden dan ook door god gesteund worden. Als de onderneming uiteindelijk zou slagen, zou dit als bevestiging en legitimering worden gezien van de pauselijke macht.

Osama bin Laden probeerde in zijn oproep zoveel mogelijk steun te krijgen van gelovigen en nieuwe rekruten te werven voor zijn wereldwijde jihad. Hierbij probeerde hij ook gelovigen aan te spreken die de Amerikaanse bezetting niet als prioriteit beschouwden; hij koppelde de Amerikaanse bezetting aan de problemen van moslims met het oog op de Joodse staat Israël. Het verdrijven van de Palestijnen van hun oorspronkelijke woongebied wordt binnen de islamitische wereld veelal beschouwd als misdadig; de steun voor de, al dan niet gewapende, strijd tegen Israël is dan ook aanzienlijk. Door deze strijd te koppelen aan zijn wereldwijde jihad probeert Osama hiervoor steun te verkrijgen en eenheid te creëren in de islamitische wereld. Het expliciet oproepen tot religieuze eenheid is zeer duidelijk zichtbaar in de oproep van Urbanus II, maar is ogenschijnlijk afwezig in de fatwa van 1998. Hoewel dit streven verkapt wordt aangekaart in de betreffende fatwa, bijvoorbeeld door het oproepen van alle gelovigen, blijkt het wel uit de fatwa uit 1996:

---

¹⁸⁹ M. Baldwin e.a., *A History of the Crusades I*, 135-136.

¹⁹⁰ *Ibidem* 231.

‘The right answer is to follow what have been decided by the people of knowledge, as was said by Ibn Taymiyyah (Allah's mercy upon him): "people of Islam should join forces and support each other to get rid of the main "Kufr" who is controlling the countries of the Islamic world, even to bear the lesser damage to get rid of the major one, that is the great Kufr”’,¹⁹¹

Met de fatwa uit 1998 wilde Osama bin Laden vooral steun en rekruten voor zijn wereldwijde jihad verwerven om zijn koerswijziging te consolideren. Vanwege de grote controverse tussen jihadististen betreffende de veranderde focus naar wereldwijde jihad stond zijn positie onder druk. In andere jihadistische groepen was steun voor deze verandering minimaal.¹⁹² De aanslagen op 11 september 2001 illustreren deze verdeeldheid; deze aanslagen zorgden voor crisis binnen jihadistische groepen.¹⁹³ De reactie van de Verenigde Staten verdreef Osama bin Laden dan wel uit Afghanistan, maar leverde ook nieuwe rekruten voor zijn wereldwijde jihad op; ook deze bezetting door buitenlandse troepen werd door jihadisten als bedreiging gezien voor de islam en moest derhalve bestreden worden.

Conclusie

In deze scriptie heb ik de oproep tot kruistocht van paus Urbanus II uit 1095 met de oproep tot jihad van Osama bin Laden uit 1998 met elkaar vergeleken. Na beide oproepen in het juiste historische perspectief geplaatst te hebben, heb ik de verschillende religieuze argumenten die in de twee oproepen te identificeren zijn, naast elkaar gezet en de overeenkomsten en verschillen geprobeerd te verklaren. De hoofdvraag van deze scriptie is: Welke religieuze argumenten gebruikten Urbanus II en Osama bin Laden in hun oproepen tot ‘heilige’ oorlog om gelovigen te mobiliseren en hoe zijn de verschillen en overeenkomsten te verklaren? Hierop antwoord gevend, blijken argumenten uit beide oproepen deels terug te leiden op “standaard” mobilisatietechnieken. Echter, religie speelt een zeer belangrijke rol in beide oproepen. Het aanspreken van zoveel mogelijk potentiële strijders, het construeren van een vijandbeeld en slachtofferpositie, dus de ‘standaard’ mobilisatietechnieken, worden door het toevoegen van religieuze argumenten versterkt. Religie blijkt niet alleen bruikbaar voor het vormen van groepsidentiteit, maar ook om een beloning voor individuele strijders in het

---

¹⁹¹ O. bin Laden, ‘Declaration of War against the Americans Occupying the Land of the Two Holy Places’ (versie augustus 1996), http://www.pbs.org/newshour/terrorism/international/fatwa_1996.html?print (9 juni 2011)

¹⁹² Gerges, *The Far Enemy*, 26-27.

¹⁹³ Ibidem 24-25.

voorzicht te kunnen stellen. Bovendien levert religieuze motivatie in de strijd vaak ‘ultieme gehoorzaamheid’ op; gelovigen verliezen het gevoel van persoonlijke aansprakelijkheid voor hun daden waardoor het misbruiken religie tot gruweldaden kan leiden.¹⁹⁴

Om zowel de overeenkomsten als de verschillen tussen de oproepen te kunnen verklaren en te kunnen begrijpen, bleek het uiteenzetten van de context essentieel. Opvallend is dat beide oproepen werden uitgebracht in situaties die gezien kunnen worden als kritiek. Zowel de pauselijke autoriteit als de wereldwijde jihad verkeerden in crisis en een oproep tot ‘heilige’ oorlog bood een uitweg. Want hoewel het concept “heilige” oorlog in beide religies al in een bepaalde vorm bestond, hadden zowel Urbanus II als Osama bin Laden persoonlijke motieven en baat bij hun oproepen. Het is lastig om te bepalen waar de precieze balans ligt tussen het nastreven van vanuit religieus oogpunt ‘goede’ motieven en persoonlijke motieven, deze motieven zullen ook vaak door elkaar lopen. Hoewel het gebruik van religieuze argumenten in de oproepen was aangepast aan de tijdsgeest en geloof moet de rol van zowel Urbanus II als Osama bin Laden niet worden onderschat. Door de manier waarop zij hun argumenten weergaven en hun potentiële volgelingen probeerden te overtuigen, probeerden ze beiden hun invloed te vergroten op respectievelijk de middeleeuwse christelijke en de islamitische wereld. Het gebruiken van religie ter mobilisatie kan een gigantische impact hebben, zowel om mensen bijeen te brengen als uiteen te drijven; hoewel religie ook gebruikt kan worden om vrede te bevorderen, heeft het misbruiken van religie door de eeuwen heen tot vele slachtoffers geleid. De ‘succesvolle’ mobilisatieprocessen en gewapende conflicten die de behandelde oproepen in gang hebben gezet, zijn hiervan een goed, maar bloederig voorbeeld.

---

¹⁹⁴ Manenschijn, *Religie en haat*, 45.

Literatuurlijst

Artikelen

- Chevedden, P., 'The Islamic View and the Christian View of the Crusades: A New Synthesis', *History* 93 (2008) 181-200.
- Collier, P., 'Economic causes of civil conflict and their implications', in: C. Crocker, F. Hampson, P. Aall (ed), *Leashing the Dogs of War* (Washington 2007) 197-218.
- Constable, G., 'Medieval Charters as a Source for the History of the Crusades', in T. Madden (ed) e.a., *The Crusades, The Essential Readings* (Oxford 2002) 129-153.
- Cowdrey, H., 'Pope Urban II's preaching of the First Crusade', *History* 55 (1970) 177-188.
- Gurr, T., 'Minorities, Nationalists and Islamists. Managing communal conflict in the twenty-first century', in: C. Crocker, F. Hampson, P. Aall (ed), *Leashing the Dogs of War* (Washington 2007) 131-160.
- Gwynn, R., 'Usama bin Ladin, the Qur'an and Jihad', *Religion* 36 (2006) 61-90.
- France, J., 'The Destruction of Jerusalem and the First Crusade', *Journal of Ecclesiastical History* 47 (1996) 1-17.
- Khatchadourian, R., 'Behind Enemy Lines' *The Nation* May 15 (2006) 23-31.
- Kelsay, J., 'Bin Laden's reasons', *Christian Century* February 27 (2002) 26-29.
- Kelsay, J., 'Osama bin Laden and the Just Conduct of War', *America* October 8 (2001) 25-27.
- Munro, D., 'The Speech of Pope Urban II. At Clermont, 1095', *The American Historical Review* Vol. 11, No. 2 (1906) 231-242.
- Appleby, S., 'How the pope got his political muscle' *U.S. Catholic* 64.9 (1999) 36-37.

Boeken:

- Appleby, S., *The Ambivalence of the Sacred, Religion, Violence and Reconciliation* (New York 2000).
- Bachrach, D., *Religion and the conduct of war c. 300-1215* (Woodbridge 2003).
- Baldwin, M. e.a., *A History of the Crusades I, The first hundred years* (Wisconsin 1969).

Buijs, F., Demant, F., en Hamdy, A., *Strijders van eigen bodem, Radicale en democratische moslims in Nederland* (Amsterdam 2006).

Fulcher van Chartres, *A history of the expedition to Jeruzalem, 1095—1127*, Frances Ryan en Harold Fink ed. (Knoxville 1969).

Gerges, F., *The Far Enemy, Why Jihad Went Global* (Cambridge 2009).

Guneratna, R., *Inside Al Qaeda, Global Network of Terror* (Londen 2003).

Landau, E., *Osama bin Laden, A War Against the West* (Brookfield 2002).

Manenschijn, G., *Religie en haat, Over religieus gemotiveerd terrorisme* (Kampen 2005).

Peters, E., *The first crusade: the chronicle of Fulcher of Chartres and other source materials* (Philadelphia 1971).

Riley-Smith, J., *The first crusaders* (Cambridge 1997).

Sageman, M., *Understanding Terror Networks* (Philadelphia 2004).

Onderzoeksrapport:

De Poot (ed) e.a., *Jihadistisch terrorisme in Nederland, Een beschrijving opbasis van afgesloten opsporingsonderzoeken* (Meppel 2009) 39.

Websites

A.Becker, 'Urban II., Papst' (versie 25 mei 2009),

<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011).

J. Metzler, 'Gregorianische Reform, 2. Programmapunkte' (Versie 25 mei 2009)

<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

Medieval Sourcebook, 'Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech' (versie december 1997)

<http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

Nu, 'Osama bin Laden dood' (versie 2 mei 2011)

<http://www.nu.nl/buitenland/2505185/osama-bin-laden-dood.html> (9 juni 2011)

Official Website Of Wajid Shaikh, 'What is the meaning of Shayk',

<http://www.shaikhportal.com/shaikh> (9 juni 2011)

O. bin Laden, 'Declaration of War against the Americans Occupying the Land of the Two Holy Places' (versie augustus 1996),

http://www.pbs.org/newshour/terrorism/international/fatwa_1996.html?print (9 juni 2011)

The Free Dictionary, 'Al-Quds Al-Arabi', <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Al-Quds+Al-Arabi> (9 juni 2011)

The Free Dictionary, 'Emir', <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/amir> (9 juni 2011)

T. Struve, 'Gregor VII., Papst' (versie 25 mei 2009)

<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

T.Struve, 'Heinrich IV.' (versie 25 mei 2009),

<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011).

World Islamic Front, 'Jihad against Jews and Crusaders' (versie 23 februari 1998),

<http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)

V. Epp, 'Fulcher v. Chartres' (versie 31 maart 2003),

<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

U. Blumenthal, 'Clermont, Konzilien v. (Synoden v.) C., Konzil v.' (Versie 25 mei 2009)

<http://apps.brepolis.net.proxy.library.uu.nl/lexiema/test/Default2.aspx> (9 juni 2011)

Bijlage

Oproep Urbanus II, versie Fulcher van Chartres

‘Most beloved brethren: Urged by necessity, I, Urban, by the permission of God chief bishop and prelate over the whole world, have come into these parts as an ambassador with a divine admonition to you, the servants of God. I hoped to find you as faithful and as zealous in the service of God as I had supposed you to be. But if there is in you any deformity or crookedness contrary to God's law, with divine help I will do my best to remove it. For God has put you as stewards over his family to minister to it. Happy indeed will you be if he finds you faithful in your stewardship. You are called shepherds; see that you do not act as hirelings. But be true shepherds, with your crooks always in your hands. Do not go to sleep, but guard on all sides the flock committed to you. For if through your carelessness or negligence a wolf carries away one of your sheep, you will surely lose the reward laid up for you with God. And after you have been bitterly scourged with remorse for your faults-, you will be fiercely overwhelmed in hell, the abode of death. For according to the gospel you are the salt of the earth [Matt. 5:13]. But if you fall short in your duty, how, it may be asked, can it be salted? O how great the need of salting! It is indeed necessary for you to correct with the salt of wisdom this foolish people which is so devoted to the pleasures of this -world, lest the Lord, when He may wish to speak to them, find them putrefied by their sins unsalted and stinking. For if He, shall find worms, that is, sins, In them, because you have been negligent in your duty, He will command them as worthless to be thrown into the abyss of unclean things. And because you cannot restore to Him His great loss, He will surely condemn you and drive you from His loving presence. But the man who applies this salt should be prudent, provident, modest, learned, peaceable, watchful, pious, just, equitable, and pure. For how can the ignorant teach others? How can the licentious make others modest? And how can the impure make others pure? If anyone hates peace, how can he make others peaceable ? Or if anyone has soiled his hands with baseness, how can he cleanse the impurities of another? We read also that if the blind lead the blind, both will fall into the ditch [Matt. 15:14]. But first correct yourselves, in order that, free from blame , you may be able to correct those who are subject to you. If you wish to be the friends of God, gladly do the things which you know will please Him. You must especially let all matters that pertain to the church be controlled by the law of the church. And be careful that simony does not take root among you, lest both those who buy and those who sell [church offices] be beaten with the scourges of the Lord through

narrow streets and driven into the place of destruction and confusion. Keep the church and the clergy in all its grades entirely free from the secular power. See that the tithes that belong to God are faithfully paid from all the produce of the land; let them not be sold or withheld. If anyone seizes a bishop let him be treated as an outlaw. If anyone seizes or robs monks, or clergymen, or nuns, or their servants, or pilgrims, or merchants, let him be anathema [that is, cursed]. Let robbers and incendiaries and all their accomplices be expelled from the church and anathematized. If a man who does not give a part of his goods as alms is punished with the damnation of hell, how should he be punished who robs another of his goods? For thus it happened to the rich man in the gospel [Luke 16:19]; he was not punished because he had stolen the goods of another, but because he had not used well the things which were his.

"You have seen for a long time the great disorder in the world caused by these crimes. It is so bad in some of your provinces, I am told, and you are so weak in the administration of justice, that one can hardly go along the road by day or night without being attacked by robbers; and whether at home or abroad one is in danger of being despoiled either by force or fraud. Therefore it is necessary to reenact the truce, as it is commonly called, which was proclaimed a long time ago by our holy fathers. I exhort and demand that you, each, try hard to have the truce kept in your diocese. And if anyone shall be led by his cupidity or arrogance to break this truce, by the authority of God and with the sanction of this council he shall be anathematized."

After these and various other matters had been attended to, all who were present, clergy and people, gave thanks to God and agreed to the pope's proposition. They all faithfully promised to keep the decrees. Then the pope said that in another part of the world Christianity was suffering from a state of affairs that was worse than the one just mentioned. He continued:

"Although, O sons of God, you have promised more firmly than ever to keep the peace among yourselves and to preserve the rights of the church, there remains still an important work for you to do. Freshly quickened by the divine correction, you must apply the strength of your righteousness to another matter which concerns you as well as God. For your brethren who live in the east are in urgent need of your help, and you must hasten to give them the aid which has often been promised them. For, as the most of you have heard, the Turks and Arabs have attacked them and have conquered the territory of Romania [the Greek empire] as far west as the shore of the Mediterranean and the Hellespont, which is called the Arm of St. George. They have occupied more and more of the lands of those Christians, and have

overcome them in seven battles. They have killed and captured many, and have destroyed the churches and devastated the empire. If you permit them to continue thus for awhile with impurity, the faithful of God will be much more widely attacked by them. On this account I, or rather the Lord, beseech you as Christ's heralds to publish this everywhere and to persuade all people of whatever rank, foot-soldiers and knights, poor and rich, to carry aid promptly to those Christians and to destroy that vile race from the lands of our friends. I say this to those who are present, it meant also for those who are absent. Moreover, Christ commands it.

"All who die by the way, whether by land or by sea, or in battle against the pagans, shall have immediate remission of sins. This I grant them through the power of God with which I am invested. O what a disgrace if such a despised and base race, which worships demons, should conquer a people which has the faith of omnipotent God and is made glorious with the name of Christ! With what reproaches will the Lord overwhelm us if you do not aid those who, with us, profess the Christian religion! Let those who have been accustomed unjustly to wage private warfare against the faithful now go against the infidels and end with victory this war which should have been begun long ago. Let those who for a long time, have been robbers, now become knights. Let those who have been fighting against their brothers and relatives now fight in a proper way against the barbarians. Let those who have been serving as mercenaries for small pay now obtain the eternal reward. Let those who have been wearing themselves out in both body and soul now work for a double honor. Behold! on this side will be the sorrowful and poor, on that, the rich; on this side, the enemies of the Lord, on that, his friends. Let those who go not put off the journey, but rent their lands and collect money for their expenses; and as soon as winter is over and spring comes, let hem eagerly set out on the way with God as their guide."

Bronvermelding:

Medieval Sourcebook, 'Urban II (1088-1099): Speech at Council of Clermont, 1095, Five versions of the Speech (versie december 1997)

<http://www.fordham.edu/halsall/source/urban2-5vers.html> (9 juni 2011)

Oproep Osama bin Laden

Jihad Against Jews and Crusaders

'World Islamic Front Statement

23 February 1998

Shaykh Usamah Bin-Muhammad Bin-Ladin

Ayman al-Zawahiri, amir of the Jihad Group in Egypt

Abu-Yasir Rifa'i Ahmad Taha, Egyptian Islamic Group

Shaykh Mir Hamzah, secretary of the Jamiat-ul-Ulema-e-Pakistan

Fazlur Rahman, amir of the Jihad Movement in Bangladesh

Praise be to Allah, who revealed the Book, controls the clouds, defeats factionalism, and says in His Book: "But when the forbidden months are past, then fight and slay the pagans wherever ye find them, seize them, beleaguer them, and lie in wait for them in every stratagem (of war)"; and peace be upon our Prophet, Muhammad Bin-'Abdallah, who said: I have been sent with the sword between my hands to ensure that no one but Allah is worshipped, Allah who put my livelihood under the shadow of my spear and who inflicts humiliation and scorn on those who disobey my orders.

The Arabian Peninsula has never -- since Allah made it flat, created its desert, and encircled it with seas -- been stormed by any forces like the crusader armies spreading in it like locusts, eating its riches and wiping out its plantations. All this is happening at a time in which nations are attacking Muslims like people fighting over a plate of food. In the light of the grave situation and the lack of support, we and you are obliged to discuss current events, and we should all agree on how to settle the matter.

No one argues today about three facts that are known to everyone; we will list them, in order to remind everyone:

First, for over seven years the United States has been occupying the lands of Islam in the holiest of places, the Arabian Peninsula, plundering its riches, dictating to its rulers, humiliating its people, terrorizing its neighbors, and turning its bases in the Peninsula into a spearhead through which to fight the neighboring Muslim peoples.

If some people have in the past argued about the fact of the occupation, all the people of the Peninsula have now acknowledged it. The best proof of this is the Americans' continuing

aggression against the Iraqi people using the Peninsula as a staging post, even though all its rulers are against their territories being used to that end, but they are helpless.

Second, despite the great devastation inflicted on the Iraqi people by the crusader-Zionist alliance, and despite the huge number of those killed, which has exceeded 1 million... despite all this, the Americans are once again trying to repeat the horrific massacres, as though they are not content with the protracted blockade imposed after the ferocious war or the fragmentation and devastation.

So here they come to annihilate what is left of this people and to humiliate their Muslim neighbors.

Third, if the Americans' aims behind these wars are religious and economic, the aim is also to serve the Jews' petty state and divert attention from its occupation of Jerusalem and murder of Muslims there. The best proof of this is their eagerness to destroy Iraq, the strongest neighboring Arab state, and their endeavor to fragment all the states of the region such as Iraq, Saudi Arabia, Egypt, and Sudan into paper statelets and through their disunion and weakness to guarantee Israel's survival and the continuation of the brutal crusade occupation of the Peninsula.

All these crimes and sins committed by the Americans are a clear declaration of war on Allah, his messenger, and Muslims. And ulema have throughout Islamic history unanimously agreed that the jihad is an individual duty if the enemy destroys the Muslim countries. This was revealed by Imam Bin-Qadamah in "Al- Mughni," Imam al-Kisa'i in "Al-Bada'i," al-Qurtubi in his interpretation, and the shaykh of al-Islam in his books, where he said: "As for the fighting to repulse [an enemy], it is aimed at defending sanctity and religion, and it is a duty as agreed [by the ulema]. Nothing is more sacred than belief except repulsing an enemy who is attacking religion and life."

On that basis, and in compliance with Allah's order, we issue the following fatwa to all Muslims:

The ruling to kill the Americans and their allies -- civilians and military -- is an individual duty for every Muslim who can do it in any country in which it is possible to do it, in order to liberate the al-Aqsa Mosque and the holy mosque [Mecca] from their grip, and in order for their armies to move out of all the lands of Islam, defeated and unable to threaten any Muslim. This is in accordance with the words of Almighty Allah, "and fight the pagans all together as

they fight you all together," and "fight them until there is no more tumult or oppression, and there prevail justice and faith in Allah."

This is in addition to the words of Almighty Allah: "And why should ye not fight in the cause of Allah and of those who, being weak, are ill-treated (and oppressed)? -- women and children, whose cry is: 'Our Lord, rescue us from this town, whose people are oppressors; and raise for us from thee one who will help!'"

We -- with Allah's help -- call on every Muslim who believes in Allah and wishes to be rewarded to comply with Allah's order to kill the Americans and plunder their money wherever and whenever they find it. We also call on Muslim ulema, leaders, youths, and soldiers to launch the raid on Satan's U.S. troops and the devil's supporters allying with them, and to displace those who are behind them so that they may learn a lesson.

Almighty Allah said: "O ye who believe, give your response to Allah and His Apostle, when He calleth you to that which will give you life. And know that Allah cometh between a man and his heart, and that it is He to whom ye shall all be gathered."

Almighty Allah also says: "O ye who believe, what is the matter with you, that when ye are asked to go forth in the cause of Allah, ye cling so heavily to the earth! Do ye prefer the life of this world to the hereafter? But little is the comfort of this life, as compared with the hereafter. Unless ye go forth, He will punish you with a grievous penalty, and put others in your place; but Him ye would not harm in the least. For

Allah hath power over all things."

Almighty Allah also says: "So lose no heart, nor fall into despair. For ye must gain mastery if ye are true in faith."

Bronvermelding:

World Islamic Front, 'Jihad against Jews and Crusaders' (versie 23 februari 1998),
<http://www.fas.org/irp/world/para/docs/980223-fatwa.htm> (9 juni 2011)